

Organizacije Zveze komunistov se pripravljajo na svoje letne konference. Zato je v zadnjem času zelo zaživila njihova dejavnost z zbiranjem gradiva za svoja letna poročila, s katerimi bodo stopile pred članstvo.

Dejavnost organizacij ZK bodisi na terenu kot tudi v podjetjih letos obeležujejo važne naloge. Predvsem gre za smernice o izboljšanju življenjskih pogojev naših ljudi. Ta naloga je bila po brionskem plenumu še zlasti poudarjena na VII. kongresu ZKJ. Seveda ne gre tu ozko za investicije družbenega standarda, o čemer se danes največ govori, marveč za kopico

vprišanih od organizacije dela in delovne storilnosti, od vsestranskega usposabljanja delavcev do politike nagrajevanja, urejevanja odnosov v kolektivih, utrjevanju komunalnih skupnosti, izboljšanju

KONFERENCE

preskrbe in podobno. Tu so široka področja dejavnosti, kjer morajo organizacije ZK kot vodilna sila reči svoje o dosedanjem delu in dati smernice za prihodnje. Seveda bodo organizacije ZK lahko tudi ob teh važnih gospodarskih nalogah dosegle svoj smoter le, če bodo preko sindikalnih organizacij, samoupravnih organov in drugih oblik uspele prikazati sleherne-

mu članu kolektiva, da so to aktualna življenjska vprašanja in tako pridobile zadnjega delavca za uresničevanje postavljenih nalog.

Hkrati se pred osnovne organizacije postavlja še eno važno vprašanje — priprave za IV. kongres ZK Slovenije, ki je napovedan za 2. junij. Hitri razvoj našega ekonomskega in družbenega življenja je po zadnjem III. kongresu nakopičil vrsto vprašanj, ki terjajo rešitev.

Zato bodo tudi sedanje letne konference, če bodo samokritično pretresele delo svojih članov, dober prispevek v pripravi na kongres.

K. M.

OSMI MAREC — DAN ŽENA

OB
8. MARCU

ZADNJE REŠETO

Družbeni načrt občine Kranj
med volivci - proizvajalci

V preteklosti je bilo mnogo hudega in grenkega, mnogo prizadevanj, da bi se tudi ženske osvobodile družbenega in družinskega jarma. Kljub bojem in pridobitvam meščanskega ženskega gibanja, pa je šele delavsko žensko gibanje, ki je boj za ženske pravice strnilo z bojem vseh zatiranih, odprlo vrata v svetlo prihodnost.

Ko so na II. mednarodni konferenci v Kopenhagenu leta 1910 razglasile socialistke 8. marec za mednarodni ženski dan, kot praznik borbenih vajamosti in pripravljenosti žene boriti se za osvoboditev in uresničitev demokracije v vseh delih sveta, je pomenil ta razglas izpolnjevanje revolucionarnega programa naprednega delavskega gibanja, ki je postavil na svoj prapor tudi zahtevo po popolni enakopravnosti žena, po enakih plači za enako delo in zahtevo za družbeno zaščito žene kot delavke in matere.

Borbo na tej liniji so jugoslovanski komunisti in vsi napredni delavci in delavke bojevali že pred 40 leti, zavedajoč se, da je iz istih družbenih korenin poglaj tako žensko kot delavsko narodnostno gibanje. V okviru razredne organizacije Zveze delavskih žena in deklet, ter naprednih ženskih listov, ki so bili takrat idejni organizatorji borbe žena, so se napredne žene borile za državljanske pravice, za človeka dostojen položaj, za ohranitev družine in se skupno z moškimi vključevale v stavke.

Jugoslovanske žene smo v najtežjih dneh naše zgodovine položile trden temelj isti enakopravnosti, o kateri je gov. Tito dejal, da nam ni darovana. — 100.000 borb, preko 25.000 padlih in 40 tisoč ranjenih žena potrjuje trdo resničnost teh besed. Nešteto imen tih in velikih junakinj, nešteto nepozabnih vzgledov junakega žrtvovanja na bojnih poljih, v zaledju in ječah, je zapisala zgodovina NOB.

Program ZKJ ugotavlja, da žensko vprašanje v jugoslaviji ni več politično vprašanje, niti vprašanje pravnega položaja ženske v družbi, temveč vprašanje nezadostno razvitega gospodarstva, primitivizma in nazadnjaških predsodkov. Zato praznujemo jugoslovanske žene 8. marec, kot svoj praznik z jasnim pogledom na revolucionarno preteklost in si zahtevamo naloge, ki iz te preteklosti sledijo za našo sedanost in prihodnost. To so velike naloge, ki naj do kraja zgradijo gospodarske temelje in izoblikujejo napredno socialistično miselnost za srečo delovnih ljudi in bodočih pokolenj. Osmi marec je dan, ko se doista v nas mogočen občutek povezanosti z vsemi naprednimi gibanji sveta.

R. D.

V INTEKSU „Mi se ne izmikamo“

Volivci Inteksa so dobri dve uri diskutirali o predloženem letošnjem družbenem načrtu, ki sta ga tolmačila tovariša Černe in Teran. Obveznost do družbe, oziroma do občine kot so rekli na zboru, ko so govorili o družbenem standardu, se oni nikdar ne marajo izmikati. Strinjali so se, da število zaposlenih ni pravilno merilo za ta prispevek, kar so nekateri predstavniki kolektiva omenjali. Vendar so menili, da je tudi ugotavljanje čistega dohodka, obveznih in neobveznih dajatev in končnih tretjin lahko dokaj elastično in nepravilno. V njihovem podjetju so že več let odlašali z večjimi gospodarskimi investicijami. Toda zdaj je skrajno potrebno investirati kakih 300 milijonov dinarjev za nov parni kotel. Lanskoletnih dohodkov res ne obremenjujejo velike anuitete kot v nekaterih drugih podjetjih, kjer so že opravili važnejše rekonstrukcije. Toda to zmanjšanje čistega dohodka drugod ne bi smelo biti dokončno opravičilo za manjše obveznosti napram skupnosti.

V tolmačenju sedanjega načela prispevkov s strani kolektivov za potrebe skupnosti je sodeloval tudi predsednik OLO tov. Vinko Hafner. Potrnil je ugotovitev, da sedanji prijem niso najboljši, vendar za letos edino možni. Volivci so poudarjali nujnost, da bi uredili višec most čez Kokro in menili, da morda investiciji za Kravac kot tudi za stadion v Stražišču le nista tako nujni.

V ISKRI „Prej ceste v Kranju“

Kakor po vseh kranjskih kolektivih, tako so bili tudi v Iskri zbori volivcev proizvajalcev, na katerih so obravnavali družbeni plan občine Kranj za leto 1959. Zbori so bili zaradi prevelikega števila delavcev v Iskri v štirih skupinah, na katerih so govorili in odgovarjali na vprašanja člani občinskega zbora proizvajalcev.

K. M.

Največ je razprava potekala o zaposlovanju nove delovne sile. V tovarni Iskra so dobili nove stroje in bo nujno potrebno, da zaposlijo še nekaj delavcev. V nasprotnem primeru bodo stroji ostali neizkoriščeni.

Proizvajalci v Iskri so precej negodovali zaradi investicij za ureditev gostišča na Krvavcu. Po mnenju delavcev v Iskri je bolj nujno prej asfaltirati nekatero ceste v Kranju kakor pa urediti ceste iz Cerkelj do Žičnice itd.

Na zboru so tudi govorili o rekonstrukciji podjetja in o možnostih, da bi del proizvodnje preselili v druge kraje, kjer je delovna sila na razpolago. Na ta način bi preprečili dotok delavcev iz vasi v mesto.

IBI „Za šolo na Primskovem“

V torek popoldne je bil zbor proizvajalcev tudi v podjetju IBI Kranj, kjer so obravnavali predlog letošnjega družbenega plana kranjske občine. V imenu Občinskega ljudskega odbora Kranj je predlog plana razložila tovarišica Angela Boštjančič, v razpravi pa je na vprašanja volivcev odgovarjal načelnik Sveta za plan in finance ObLO Kranj tov. Sprajcar.

Razprava je najprej pokazala potrebo po razširitvi šole na Primskovem, ki je imela lani 5 razredov. Razširiti bi se morala najmanj še za 2 razreda, dave bomo zainteresirali za suho-

bi lahko sprejeli v to šolo vse otroke s Primskovega in Klanca. Občinski družbeni plan za leto 1959 ne predvideva rekonstrukcije šole na Primskovem. Pač pa je že določena lokacija za novo šolo pri Zadrudnem domu, ki pa se bo zidala verjetno šele leta 1962 — po izteku petletnega perioda (Nadaljevanje na 3. str.)

Zaključni račun mora razumeti vsak delavec!

Razgovor s članom predsedstva Okrajnega sindikalnega sveta Kranj tovarišem Ivanom Kristanom

Vprašanje: Gospodarske organizacije se pripravljajo na sprejem zaključnih računov za leto 1958. Na katere pojave bi bilo po mnenju Okrajnega sindikalnega sveta treba podjetja opozoriti ob tej priložnosti?

Odgovor: Po našem mnenju bi bilo v zvezi z zaključnimi računi treba opozoriti zlasti na dva momenta: na način njihove obravnave in na razpravo o razdelitvi ustvarjenega dohodka.

Korenito bi morali spremeniti način obravnave zaključnih računov. Vsa leta ugotavljamo, da je sprejem letnega obračuna v mnogih podjetjih gola formalnost, češ da se delavci ne zanimajo za nj. Sprašujemo se po vzrokih takšne nezainteresiranosti delavcev in se ji hkrati čudimo. Dejstvo je, da delavcev nikdar nala najmanj še za 2 razreda, dave bomo zainteresirali za suho-

parno podan obračun, poln samih števil in kontov, pač zato ne, ker takšnega obračuna delavci ne razumejo. Gre torej v prvi vrsti za razumljivo in preprosto razlago zaključnega računa, ki jo bo razumel sleherni član kolektiva.

Predvsem zaključni račun ne sme biti samo finančno tehnična bilanca ustvarjenih sredstev, ampak odraz in zrcalo prizadevanj in splošne družbeno-politične aktivnosti kolektiva skozi vse leto. Ne gre nam toliko za tehničen izračun ustvarjenega dohodka in njegovo razporeditev po predpisanih kontih, ampak predvsem za analizo gospodarjenja in dela organov delavskega upravljanja, za analizo činiteljev, ki so prispevali k večjemu dohodku in tistih, ki so dohodek zmanjševali itd. Če stvari postavimo tako, potem zaključni račun nikakor ni in ne sme biti samo stvar računovodij, ampak ena glavnih nalog organov delavskega upravljanja, ki glavno materialno osnovo delavskega upravljanja. Brez dvoma je ob tem vprašanju potrebno politično aktivizirati celotni delovni kolektiv. Ko bo odločil, kam usmeriti ustvarjeni dohodek, bo moral kolektiv oceniti celotno investicijsko politiko takole podjetja kakor tudi komunke. Preden se bodo odločili, ali naj razširijo tovarno ali pa zgradijo stanovanja, menzo, otroški vrtec, šolo itd., je potrebna temeljita član kolektiva najti svojo vlogo, izraza mnenje slehernega člana kot član kolektiva, tu bi se moralo pokazati, ali so delavci uporabljali mehanizem delavskega upravljanja in kako se je to odrazilo na dohodku podjetja; ali dohodek ustreza prizadevanjem in storilnosti delavcev; po sameznik, ki je visoko presegal normo, bi moral zvedeti, zakaj

ni mogel dobiti norme izplačane, kje se je izgubila njegova storilnost itd. Pri tako obravnavanem zaključnem računu, izvedenem iz problemov, ki delavce tiščijo, bodo delavci prav gotovo z živim zanimanjem sodelovali v razpravi o njem.

Drugo težišče bi moralo biti v razpravi o razdelitvi ustvarjenega dohodka. V tej razdelitvi bomo namreč morali priti do izraza dosedanja široka razprava v zvezi z akcijo „vseh tretjin“. Dosedanje slabosti so bile zlasti v tem, da se je razdelitev mnogokrat opravila za zaprtimi vrati ali pa so bili kolektivi postavljani pred že izvršena dejstva s tem, da so vodstva podjetij večino sredstev angažirala že vnaprej. Pri tem ne gre toliko za ekonomsko kot za politično škodo. S tem, da delavcem jemljemo možnost neposrednega odločanja, kako naj se razdeli dohodek podjetja, jim dejansko jemljemo glavno materialno osnovo delavskega upravljanja. Brez dvoma je ob tem vprašanju potrebno politično aktivizirati celotni delovni kolektiv. Ko bo odločil, kam usmeriti ustvarjeni dohodek, bo moral kolektiv oceniti celotno investicijsko politiko takole podjetja kakor tudi komunke. Preden se bodo odločili, ali naj razširijo tovarno ali pa zgradijo stanovanja, menzo, otroški vrtec, šolo itd., je potrebna temeljita član kolektiva najti svojo vlogo, izraza mnenje slehernega člana kot član kolektiva, tu bi se moralo pokazati, ali so delavci uporabljali mehanizem delavskega upravljanja in kako se je to odrazilo na dohodku podjetja; ali dohodek ustreza prizadevanjem in storilnosti delavcev; po sameznik, ki je visoko presegal normo, bi moral zvedeti, zakaj

Z zbora volivcev v tovarni »Tiskarica« v Kranju

TE DNI PO SVETU

NA POVRATKU s potovanja v več azijskih in afriških deželah, se je predsednik Tito odzval vabilu grške vlade in prispel na otok Rodos 2. marca. V uradnem razgovoru je predsednik Tito obvestil ministrskega predsednika Karamanlisa o rezultatih svoje poti v azijske in afriške dežele, grški ministrski predsednik pa je obvestil predsednika Tita o londonskih sporazumih, po katerih je ciprsko ljudstvo postalo neodvisno.

Po torkovih zaključnih razgovorih z grškim ministrskim predsednikom Karamanlisom in njegovimi sodelavci so predsednik Tito in ostali jugoslovanski gostje prebili sredo na oddihu, zvečer pa zapustili Rodos in z Galebom odpluli v Solun, kamor so prispeli danes.

Član predsedstva centralnega sveta ZSJ Milivoje Urošević je v ponedeljek izročil alžirskim sindikatom pomoč v zdravilih, obleki in obutvi, ki jo je ZSJ poslala alžirskim beguncem v Tuniziji. Ob tej priložnosti je bila na ladji, ki je pripeljala pomoč jugoslovanskih sindikatov, majhna svečanost.

S Cape Canaverala so v terek zarana uspešno izstrelili novo raketo v smeri proti Luni. Po zadnjih poročilih je gibanje rakete pravilno. Sam satelit, pritrjen v gornjem delu rakete, ima obliko cilindra. Dolg je pol metra, v premeru pa meri 30 cm. V njem so radijski oddajnik, dva Gaigerjeva števca za merjenje v vesolju in drugi instrumenti. Novi ameriški satelit je dobil ime »Pionir IV«.

Italijanski zunanji minister Pella je v terek sprejel delegacijo jugoslovanskih novinarjev, ki je v soboto prispela v Rim. Državni podsekretar v zunanjem ministertvu Alberto Folchi je včeraj priredil kosilo, na katerem je bil tudi jugoslovanski veleposlanik Mihajlo Javorski.

Predsednik centralnega sveta ZSJ, Svetozar Vukmanović je v terek dopoldne sprejel člana delegacije Splošne zveze alžirskih delavcev (UGTA) Embareka Djilanija in Budisa Safija, ki sta se po obisku Hrvatske in Bosne vrnila v Beograd.

Predstavnik Bele hiše Lincoln White je v terek izjavil, da bodo v teh dneh v Ankari sklenili bilateralne vojaške pakte med ZDA in Turčijo ter Pakistanom in Iranom.

Predsednik sudanske vlade Ibrahim Abud je v sredo izjavil, da so vsi člani Vrhovnega sveta odstopili. Rekel je, da je njih odstop sprejel in da je sklical sestanek vseh oficirjev, ki poveljujejo vojaškim enotam, da bodo »proučili položaj«. Predsednik Abud je izjavil, da je položaj v deželi normalen.

Ameriški satelit »Pionir IV« je bil v sredo ob 15. uri oddaljen od Zemlje 319.000 km. Satelit še nadalje normalno leti proti Luni, mimo katere je letel včeraj. Hitrost satelita znaša nad 7600 km na uro.

Filipinske oblasti so v teritorialnih vodah pri Luzonu zadržale pet sovjetskih ribiških ladij in jih dale odvesti v lukso Poro Point. Sovjetske ladje so se pred viharjem zatekle v filipinske vode in se zadržale blizu severozahodne obale Luzona. Filipinske oblasti so zahtevale povrnitve sovjetskih ribiških ladij, naj jim dovolijo nadaljevati pot v Vladivostok, ko bo stroj ene izmed ladij popravljen.

V Bogoti (Kolumbija) so nastali neredi. Demonstracije so začeli študentje, ki protestirajo proti podražitvi vozovnic v mestnem prometu. Demonstracije so porasle v splošen protest proti draginji. V spopadu policije z demonstranti je bilo ranjenih 20 ljudi, med njimi tudi 6 policistov.

IZDAJA CP »GORENJSKI TISK« / UREDNIŠKI ODBOR / DIREKTOR IN ODGOVORNI UREDNIK SLAVKO BEZNIK / TELEFON UREDNIŠTVA ST. 397 — UPRAVE ST. 475 — TEKOCI RAČUN PRI KOMUNALNI BANKI V KRANJU 607-70-1-135 / IZHAJA OB PONEDELJKIH IN PETKIH / LETNA NAROČNINA 600 DINARJEV, MESEČNA NAROČNINA 50 DINARJEV

LJUDJE IN DOGODKI NEPRIČAKOVANI USPEŠNI KONEC OBISKA

Macmillan se je zadovoljno smehljaj, ko je njegovo letalo zapuščalo tla moskovskega letališča. Vzrokov za takšno zadovoljstvo je bilo dovolj, čeprav jih morda zaključno sporočilo ne kaže preočito. Predvsem pa se mu je razvedril obraz, saj je šele v zadnjem hipu prišlo do odločilnega preobrata, ki je zagotovil uspeh njegovemu poslanstvu.

Po uvodnem sprejemu, ki je bil razmeroma prirčen, je okoli britanskih gostov malone ves čas obiska vladalo hladno vzdušje. Posebno mrzel curek sta pomenila govora Hruščeva v Tuli in v Moskvi. V teh govorih je Hruščev zavrnil zahodni predlog o sestanku zunanjih ministrov in s precej ostrimi izrazi napadel politiko Zahoda. Zavladalo je razočaranje ne samo med člani britanske delegacije, marveč tudi na vsem Zahodu. Macmillan pa je — in to mu lahko štejemo v čast — pogumno in hkrati potrpežljivo vztrajal, da bi si vsaj razjasnil vzroke in pobude takšnega sovjetskega stališča. V tem pa so si nekateri krogi in Zahodu, zlasti v Bonnu in v Parizu že zadovoljno meli roke, češ, pa pa se je le izjavila Macmillanova misijonarska pot sporazumevanja. »Imeli smo prav mi, ki se zavzemamo za politiko evrske roke do Vzhoda,« so glasno ponavljali v teh krogih.

Toda, ali so v sovjetski prestolnici namenoma ali ne, tik pred odhodom objavili noto v odgovor na zahodne predloge, je težko reči, jasno pa je, da v njej vsebovana privolitve v sestanek zunanjih ministrov ne pomeni samo zglaševanja razkopane poti

med Vzhodom in Zahodom, pač pa tudi veliko uslugo samemu Macmillanu. Britanski predsednik se je tako vrnil z »omejenim zmagoslavjem«, je zapisal neki britanski poročevalec. Tudi v vseh zahodnih prestolnicah, zlasti v tistih, kjer so poprej zabavljali nad Macmillanovo potjo v Moskvo in ji zlokočno prerokovali neuspeh, so zdaj ubrali druge strune in z več ali manj kislim obrazom priznali uspešno opravljeno misijo britanskega šefa vlade.

Sicer pa, vprašajmo se, ali je Macmillan veliko tvegat s svojim potovanjem? Da in ne! Tvegati je pri tem svoj osebni ugled, kajti račun za neuspeh bi moral plačati iz lastnega žepa. Toda, če ocenjujemo odnose med Vzhodom in Zahodom na splošno, potem tu niti ni bilo večjega rizika. Četudi bi moskovski razgovori ostali brez haska, bi to dosti ne škodovalo mednarodnim odnosom, saj ti ne morejo biti dosti slabši, kot so že. V bistvu pa je že sam obisk, pa čeprav bi šlo samo za turistični ogled moskovskih znamenitosti v sovjetski prestolnici, pomenil določeno ublažitev trenutne napetosti v odnosih med obema blokoma. Skratka, gledano v celoti, Macmillan ni imel dosti izgubiti, dobil pa je lahko dosti. In to je bila tista računica, ki je Macmillana tudi gnala na to odgovorno pot.

Razgovori sicer niso prinesli otipljivih rezultatov, toda obe strani sta le »opravili pomembno izmenjavo pogledov« o vprašanjih, ki so danes v središču mednarodne pozornosti: razorožitve, prepoved jedrskega orožja,

prenehanje nuklearnih poskusov, nemški problem in vprašanje Berlina, sistem evropske varnosti itd. Pri tem sta obe strani poudarili, da je treba čimprej začeti pogajanja med prizadetimi vladami in da je treba sporna vprašanja reševati z miroljubnimi in ne nasilnimi sredstvi.

Razpravljali so tudi o zboljanju britansko-sovjetskega sodelovanja na kulturnem in gospodarskem področju in namignili na možnost, da bi obe državi sklenili pakt o nenapadanju.

Toda kar je morda še važnejše, obe strani sta v neposrednem stiku lahko »otipali obisti« druga drugi, se seznanili z dejanskimi stališči nasprotni strani in tako prečnili možnosti za nadaljnje korake v smeri zblizjevanja in sporazumevanja. Če je bila ta ocena pripravljenosti druge strani ugodna, potem bomo morda kmalu pričeli nadaljnjih korakov v naporih za reševanje perečih mednarodnih problemov, med katerimi je zdaj nemški na prvem mestu.

Ceprav se bo moral Macmillan še krepko potruditi pri svojih zavzetostih, ko jim bo razlagal dosežene zaključke in zbrane vtise iz središča nasprotnega tabora, je nedvomno že zdaj dosegel velik uspeh v tem, ko je napravil pomemben korak naprej v vzajemnih stikih med Vzhodom in Zahodom. Če bodo temu koraku sledili tudi drugi v smeri sporazumevanja med Vzhodom in Zahodom, potem bo Macmillanu poleg osebnega zadoščenja ostala tudi zgodovinska zasluga za reševanje sveta iz sedanjih blokovskih zagate.

Martin Tomažič

kratko, vendar zanimivo

MLADINSKA IDEOLOŠKO - POLITIČNA SOLA V KRANJU

V ponedeljek je začela delati mladinska ideološko-politična sola v Kranju. Program njenega večmesečnega delovanja obsega najrazličnejše teme iz področij družbenega delovanja v naši socialistični Jugoslaviji in o naših odnosih z ostalim svetom.

Poleg že začrtanih poti te šole pa bodo slušatelji, ki so iz vseh večjih kranjskih tovarn (Tiskanine, Iskre, Planike itd.) in jih je preko 40, obravnavali probleme, ki so v organizacijah LMS in ZKJ. Slušatelji te šole so pred začetkom pouka izvolili tudi upravni odbor, ki bo predvsem skrbel za čim tesnej-

ši stik med predavatelji in slušatelji.

S. F.

97 NOVIH MLADINCEV

Preteklo soboto so sprejeli na osemletki »France Prešeren« 97 pionirjev zadnjih letnikov v mladinsko organizacijo. Pionirje je sprejel zastopnik Občinskega komiteja LMS Kranj. Po svečanem sprejemu so mladinci izvolili nova razredna vodstva in pripravili majhno zabavo.

r. r.

KONČNO TUDI KOPALIŠČE

V Trzinu, močnem delavskem središču, je zadnja leta vedno več upravičene kritike in zahtev za javno kopališče.

Z zemeljskimi deli so sicer za-

čeli že pred leti. Vendar stvar počasi napreduje. Letos se že pripravljajo na gradbena dela. Na razpolago imajo za to že 18 milijonov dinarjev in nekaj betonskega železja. Sprva nameravajo zgraditi bazen kot tudi čistilne in kanalizacijske naprave. Ostala dela pri urejanju kopališča bodo nadaljevali v prihodnjih letih.

-I. c.

VOKLO SPREMENJA SVOJO PODOBO

Medtem ko so v Voklem zadnjih deset let že zasuli služo sredi rasi, bodo letos ta prostor spremenili v park. Voklani so za to že predvideli sredstva. Park bo sicer sprva skromno urejen, vendar pa bo podoba vasi s tem precej lepša.

Razen tega bodo v Voklem letos začeli graditi stanovanjski četvorček, v katerega se bodo vse št. učitelji osnovne šole, ki imajo sedaj svoja stanovanja v neprimerljivih prostorih pri tamkajšnjih km.

B. F.

DA BO VSE PRIPRAVLJENO

V Kamniku je bilo na pobudo ObLO Kamnik posvetovanje gostincev, ki so se ga udeležili tudi podpredsednik ObLO Ljubljana, zastopnik turistične podzveze, predsednik občine Kamnik in tajnik gostinske zbornice. Razpravljali so o stanju gostinstva in organiziranju postrežbe v času po 1. aprilu, ko bo vsa promet, med Ljubljano in Celjem usmerjen čez Kamnik. Posvetovanja gostincev in turističnih predstavnikov so bila tudi v Motniku in po Tuhinjski dolini.

EN SODNIK ZA OBE OBČINI

Občini Kamnik in Domžale sta sklenili dogovor, da imenujeta skupnega sodnika za prekrške, ki ima sedež pri ObLO Kamnik, posluje pa v Domžalah v ponedeljek, sredo in petek, v Kamniku pa v torek, četrtek in soboto.

ZA VARNOST PROMETA

V Komendi so na cesti Kamnik — Kranj uredili pomanjkljive prometne znake, treba pa bo še urediti razsvetljavo na Klancu. Po tej cesti je čedalje večji promet, ki se bo še povečal po direktni usmeritvi prometa z Gorenjske na Štajersko čez Kamnik.

VEČJA TURISTIČNA TAKSA

V Kamniku so povečali turistično takso v sezoni od 30 na 60 dinarjev, izven sezone pa od 10 na 40 dinarjev.

B. F.

naša kronika

RUPLJANI SE NE STRINJAJO

Konec preteklega in v začetku tekočega tedna so bili zbori volivcev po vseh volilnih enotah občine Kranj. Odborniki občinskega zbora so volivcem razlagali posamezne značilnosti letošnjega družbenega načrta in proračuna.

Nekateri zbori volivcev so bili zelo živahni. Prebivalci so se zelo zanimali zlasti za investicije in komunalno dejavnost.

Volivci na Rupi pri Kranju, ki so se zbrali v ponedeljek zvečer, so hudo grajali razmerje med gospodarskimi in negospodarskimi investicijami. Omenjali so, da so se zelo strinjali s stališčem sindikalnih organizacij in tudi priporočilom OLO, da naj bi letos dve tretjini sredstev porabili za družbeni standard. Kot so poudarjali volivci, pa v predlogu ObLO niso videli takšnega razmerja. Ob ugotavljanju nasprotnega razmerja — da je kljub vsemu večina sredstev namenjena za gospodarske investicije, so volivci izražali svoje razočaranje. Končno so ugotavljali, da se s takim razmerjem kot je bilo prikazano v predlogu, ne strinjajo in so priporočili odbornikom, naj to njihovo stališče branijo pri ObLO.

KRVAVEC IN MOST ČEZ KOKRO

Na zboru volivcev terena Cirče — Primskovo so veliko govorili o investiciji 49 milijonov dinarjev za Krvavec. Omenili so, naj bi raje povečali investicije domačemu gradbenemu podjetju Projekt in mestnemu komunalnemu podjetju. Saj bosta le-ta s sedanjim strojnim parkom le težko izpolnila predvidene načrte.

Volivci so razpravljali tudi o načrtih za zadržavo Planine. Te delajo že polnih osem let, a jih še danes ni, kot so rekli. Ko bi vsaj vedeli za lokacijo posameznih objektov, bi sami prišli za delo in napravili razna športna igrišča, ki jih močno pogrešajo. Govora je bilo tudi o podaljšanju ceste Cirče — Primskovo. Tu bi namreč z nekaj sto metri ceste znatno razbremenili promet čez viseči most preko Kokre. Skrajno obremenjeni stari most, kot so menili volivci, je danes nujno potreben obnove, ureditve ali vsaj razbremenitve.

zu-an

Z OBČNEGA ZBORA DIT RADOVLJICA

Pred nedavnim je bil v Radovljici občni zbor Društva inženirjev in tehnikov radovljiške občine. Po poročilu predsednika, ki je prikazal dosežene uspehe in neuspehe društva, je spregovoril zastopnik republiške zveze DIT, ki je orisal namen in naloge društev ter nakazal smernice, po katerih naj bi se usmerjalo delo društva. Predsednik občinskega ljudskega odbora Radovljica je seznanil članstvo s problemi, katere bo društvo lahko uspešno reševalo. Med drugim je omenil promet, ki se je posebno v zadnjih izredno povečal. Vsak dan pelje skozi Radovljico namreč preko 70 avobusov in problem križišč, ovinkov, avtobusne postaje itd. terja čedalje več študija in dela. Društvo se bo lahko z uspehom lotilo izdelave osnutkov in tako dalo precejšnjo pomoč občini. Poglavlje zase je tudi industrija, katere spricho dejstva, da je visoko iznad obrtniškega načina proizvodnje, nujno potrebuje strokovnjake. Za primer navedimo Tovarno verig v Lescah, kjer so prav strokovni uslužbenci najbolj boleča točka in je vsa proizvodnja visela do nedavnega na enem samem inženirju.

Na občnem zboru DIT radovljiške občine, ki je bil precej slabo obiskan, so govorili še o različnih drugih problemih in nalogah inženirjev, tehnikov in ostalega tehničnega kadra.

F. G.

V KRANJU SO USTANOVILI DRUŠTVO IZUMITELJEV

V terek, 24. februarja je bil v prostorih Okrajnega odbora Ljudske tehnike Kranj ustanovni občni zbor društva izumiteljev. Svoje poročilo je podal iniciativni odbor za ustanovitev tega društva, nato pa je bila živahna razprava. Ta je dala novemu društvu vrsto smernic za bodoče delo. Sklenili so tudi, da bodo anketirali izumitelje in tako dobili gradivo za bodoče delo. Društvo bo bržkone dokaj pripomoglo k razvoju posameznih podjetij.

-an

naš razgovor

Največji prijatelji - lutke

Razen domačinov in morda nekaterih okoličanov, skoraj nihče ni vedel, da imajo v Zalogu pri Cerkljah lutkovni oder. Tudi za nas je bila ta novica malone presenečenje. Prav zato pa je bila toliko bolj zanimiva. Kaj hitro smo zvedeli, da lutkovno sekcijo pri KUD »Prežihov Voranc« v Zalogu vodi pri domačinih zelo priljubljena učiteljica Mila Polajnarjeva. Poiskali smo jo v šoli in se z njo zapletli v prijetno kramljanje.

»Iz pripovedovanja domačinov smo opazili, da imate z lutkovnim odrom nepopisno veselje. Kako, da ste tako navdušeni za to dejavnost?«

»Že od malega so mi bile majhne igračke — lutke — v največje zadovoljstvo. Ko pa sem prišla na učiteljske v Maribor, sem imela priložnost obiskovati tudi lutkovni tečaj in sem kasneje dve leti igrala v mariborskem lutkovnem gledališču.«

»In kdaj ste se lotili lutk v Zalogu?«
»Brž ko sem prišla na novo službeno mesto, to je bilo s pričetkom letošnjega šolskega leta, je bila moja želja, da tudi v Zalogu nadaljujem z lutkovnim odrom. Kmalu je bilo za to veliko zanimanje predvsem med odraslimi. In takoj smo pričeli delati.«

Povedala nam je še, da je za oder dala sredstva kulturno-umetniško društvo, nato pa je oddala po lutke, da bi nam jih pokazala.

Medtem so domačini povedali, da je lutke sama naredila. Delala jih je prve dneve zimskih počitnic in šele potem oddala domov na oddih. »Ko bi le videli, s kakšno ljubeznijo jih je delala,« so nam

pripovedovali. — Sama bi nam zaradi skromnosti tega prav gotovo ne povedala.

Mila se je vrnila z lutkami, jih pri-

MILA POLAJNAR

tisnila k sebi in rekla: »Vidite, to so moji največji prijatelji.«

Koliko jih že imate? smo jo vprašali.

»Za sedaj sedem, kolikor smo jih pač potrebovali za prvo uprizoritev.«

»Torej je bila v Zalogu že krstna lutkovna predstava?«

»Da. Uprizorili smo Čarobni klobuk. Preteklo nedeljo smo tudi gostovali na Šenturški gori, v nedeljo bomo pa v Cerkljah.«

»Kako so to vrsto gledaliških uprizoritev sprejeli domačini?«

O tem bi težko govorila. Bolje bi bilo, če bi vprašali gledalce. Povem vam lahko le to, da so po predstavi gledalci hodili na oder in želeli videti lutke поблиže. Prvič so jih sploh videli. Menim, da bi bilo koristno lutkovne odre ustanovljati povsod po podeželju. Zato so potrebna majhna sredstva, vendar pa lutkovni odri lahko nudijo veliko zabave in tudi precejšen kulturni užitek. Potrebno bi bilo prirediti lutkovne tečaje, kjer bi vzgajali vodje lutkovnih odrov.«

»Kakšne načrte ima zaloški lutkovni oder za prihodnje?«

»Vesolja imamo dovolj in bomo v prihodnje delali še bolj kot doslej. Ker imamo v Zalogu le nižjo osemletko, z otroci ne morem delati pri lutkovnem odru (le-ti morajo hoditi v šolo precej daleč), čeprav bi tudi to želela in zato bomo še vnaprej sodelovali v lutkovni sekciji odraslih. Upam pa, da bodo zaradi tega lahko predstave kvalitetnejše in da bodo imeli otroci več od njih kot pa če bi sami sodelovali.«

B. F.

S posvetovanja v klubu gospodarstvenikov

Vloga mladine pri izdelavi novih tarifnih pravilnikov

V torek je bilo v Klubu gospodarstvenikov posvetovanje tovarniške mladine Gorenjske o vlogi mladine pri izdelavi novih tarifnih pravilnikov. Posvetovanja sta se udeležila tudi Ivo Tavčar, član tajništva republiškega Sveta sindikatov in Marjan Rožič, predstavnik CK LMS Ljubljana.

Nace Pavlin je v uvodnem rečanju poudaril osnovna načela, ki jih zastopa sindikalna organizacija pri izdelavi novih tarifnih pravilnikov. Ker osnove tarifnih pravilnikov ne izdeluje več posebna komisija, ampak delavski svet, ima tudi mladina več možnosti, da pri tem sodeluje in sicer toliko bolj, kolikor več mladine je v DS. Mladinska organizacija tudi lahko da soglasje k novemu tarifnemu pravilniku preden ga potrdi ObSS. Zlasti pa morajo mladi pri izdelavi novih tarifnih pravilnikov doseči, da se vanje vnesejo nove nagrade za vajence. DS in UO v Tiskanih ali n. pr. te nagrade že potrdila. Ponekod pa je čutili proti zviševanju nagrad vajencem precejšnje nasprotovanje in nerazumevanje za nagrajevanje vajencev po učinku v proizvodnji in pri učnem uspehu.

Na vprašanje, ki so jih postavili udeleženci posvetovanja o nalogah mladine pri izdelavi novih tarifnih pravilnikov, je odgovoril član tajništva republiškega Sveta sindikatov Ivo Tavčar.

Zapisnik na rob

TELEFON IN ČLOVEK

Pred kratkim se je težje ponesrečil mladoletni sin Miha Jagodica iz Brnikov pri Cerkljah. Pri rezanju s slamorezno mu je eno roko potegnilo v zobčnike. Preko potegnilo se ga v ljubljansko bolnišnico. Dan po nesreči je oče ponesrečenega otroka, ki je zaposlen v tovarni Oljarc v Britofu, prosil tamkajšnje uslužbenke, če bi lahko telefonično vprašal v ljubljansko bolnišnico, kako je s sinom. Hudo ga je namreč skrbelo, če bodo sinu uspeli rešiti prste, ali mu jih bodo morali odrezati. Toda privoljenja za pogovor ni dobil. Komercialni uslužbenec ga je dokaj grobo odslužil, češ da njihovi telefoni niso javna govorilnica. Dejal je, naj prizadeji gre na pošto ali pa kak drug javni telefon. Jagodic je s težkim srcem in ponižujoče odšel iz pisarne, tudi zato, ker je že dal časa član delovnega kolektiva in še posebno zato, ker je bil pripravljen poravnati stroške pogovora.

Res je, da tovarniški telefoni niso in ne smejo biti javna govorilnica. Če pa to vlogo opravljajo v opravičenih, izjemnih primerih, lahko samo proti plačilu. Toda človek se pri tem primeru nehoti vpraša, ali tudi uslužbenec grede na pošto, kadar si sami zaželi telefonskih pogovorov? Tak odnos do delavca oziroma sočloveka prej ko ne ni na mestu in ne daje nobenih vzgladov za urejevanje odnosov v kolektivu in ne dokazuje razumevanje do tovariša, ki je v nesreči.

delavskega sveta. Zato je važno, kako so mladi v njem zastopani. Tudi naloge mladinske organizacije pri sprejemanju tarifnih pravilnikov so takšne kot naloge sindikalne podružnice, le da se mladinska organizacija zavzema samo za koristi mladine.

Tov. Tavčar je rekel, da zaradi socialnih problemov v podjetju ne smemo izgubiti izpred oči osnovni gospodarski problem, problem zviševanja produktivnosti. Ključni gospodarski problem je sedaj nagrajevanje po učinku, po enoti proizvoda. Pri tem so mladi postavili vprašanje, kako na istem delovnem mestu nagrajevati mladega in starega? Treba

se je držati načela, je poudaril tov. Tavčar, da se nagrajuje samo po učinku. Pač pa starejši izven tega okvira lahko dobijo posebne dodatke z ozirom na službeno leta, uspehe pri usposabljanju mladih in prenašanje izkušenj nanje. Prav v tem je poseben prispevek starejših k povečanju proizvodnje in zviševanju produktivnosti. Socialna vprašanja torej ne moremo vreči v isti koš kot gospodarska, pač pa je reševanje socialnih problemov (starčki, invalidi, žene) močno odvisno od reševanja gospodarskih vprašanj.

Pri tem je važno še eno vprašanje, namreč kako stimulirati mojstre za izobraževanje vajencev, ki jih doslej niso nagrajevali. Tov. Rožič je poudaril, da bi mojstri morali biti nagrajeni za uspeh, ki ga doseže njegov vajenec. Vajenske nagrade pa morajo biti vezane na teoretični uspeh v šoli in na praktičen uspeh pri delu. Pri praktičnem delu je treba paziti, da se vajenec normalno strokovno izpopolnjuje in da pri tem doseže čim boljši delovni uspeh in s tem primerno nagrado.

Tov. Tavčar je tudi poudaril, da je analitična ocena delovnih mest pa tudi kvalifikacija, lahko samo pomožno sredstvo za določevanje nagrad in plač, medtem ko mora biti osnova za nagrajevanje predvsem dohodek kolektiva. Po nekaterih podjetjih se pojavljajo tudi ugovori, da so norme pri nas še vedno le tehnične, vezane na zmogljivost stroja, zato jih ni več mogoče povečevati in preseagati. Te trditve pa so samo deloma resnične, ker tehničnih norm nimajo povsod in ker se naša strojna oprema tudi menjava. Z vsako spremembo pa se spreminja norma. Ne gre namreč samo za zmogljivost in izrabilost stroja, ampak predvsem za celotno organizacijo dela; tu pa so še ogromne rezerve.

Slabi notranji odnosi se izražajo v proizvodnji

Razgovor s predsednikom Občinskega sind. sveta Kranj, t. Benčičem Jožetom

Vprašanje: Notranji odnosi v podjetjih so med najbolj važnimi področji, o katerih bo razpravljala okrajna sindikalna konferenca. Kaj menite o tem vprašanju?

Odgovor: Razprave na letošnjih občinskih zborih sindikalnih podružnic so opozorile na vrsto problemov glede urejevanja notranjih odnosov v podjetjih in ustanovah. Čeprav posamezniki smatrajo, da to vprašanje za razvoj našega družbenega sistema ni bistveno in

šča, na osnovi katerih lahko trdimo, da bo na to področje treba vložiti še mnogo zavestnih sil in naporov, če bomo hoteli tudi tu bistveno napredovati. Zato menim, da bi morala konferenca Okrajnega sindikalnega sveta tudi to vprašanje stvarno in kritično obdelati.

Ne glede na Zakon o delavskem upravljanju, na pravilnike DS in UO podjetij, imamo opravka s celo vrsto nerazčiščenih odnosov med delavskimi sveti, upravnimi odbori in takimi imenovano upravno linijo, ki jih tudi devetletna praksa dela teh organov ni do kraja razčiščila. Primeri, katere je moral obravnavati Občinski sindikalni svet preko Zbora proizvajalcev, kažejo, kako neurejeni notranji odnosi in nerazmerno pristojnosti slabo vplivajo na rast podjetij.

V podjetjih naletimo na vrsto pripomb v glavnem pri obravnavanju tarin politike, uporabe fondov, delitev stanovanj, vprašanje nadurnega dela, zaposlovanja, premeščanja, napredovanja in tako dalje. Vendar so prav ta vprašanja še premalo podvržena kritični presoji. Zelo močan je strah pred posledicami kritike in to predvsem zaradi tega, ker imamo še precej primerov osebnih obračunavanja. Posledice, ki jih čutijo delavci zaradi kritike določenih slabosti in pa osebna obračunavanja privedejo do pojavov otopelosti, indiferentnosti do vsega dogajanja v kolektivu in do razočaranja.

Če tako analiziramo vse te težave, ki jih v pogledu urejevanja odnosov srečujemo v proizvodnji in če izračunamo, koliko izgubljenega dela, časa in slabe volje je nastalo zaradi nepolitičnega urejevanja teh vprašanj, potem vidimo, da je pravilnemu reševanju teh vprašanj potrebno posvetiti vso pozornost predvsem tudi s stališča proizvodnje. Nobenega dvoma namreč ni, da je za uspehe v proizvodnji izredno važno razpoloženje članov delovnega kolektiva. Iz tega razloga je nujno, da sindikalne organizacije o tem glasneje spregovore, odpravijo zastaralo miselnost pri ljudeh, ki se nikakor ne morejo vzdrževati v novi čas, v katerem je treba upoštevati našega delavca kot proizvajalca in upravljalca.

Naslednja težava je v tem, da organi delavskega upravljanja v praksi še stvari rešujejo prepočasno ali pa sploh ne, vsekakor pa se vprašanja skrbijo za človeka in njegovo zadovoljstvo ne rešujejo vzporedno s proizvodnimi problemi.

Do vseh teh vprašanj bodo morale sindikalne organizacije zavzeti svoja stališča, z njimi seznaniti občinski zbor proizvajalcev. Vsem našim družbenim gospodarskim življenju bo treba prav preko zbora proizvajalcev začeti izvajati močnejše politične kritike delavcev na posamezne odločitve, ki v končni fazi pomenijo urejevanje odnosov in zadovoljstvo prebivalcev v vsaki komunalni skupnosti.

JOŽE BENČIČ
predsednik ObSS Kranj

da je bilo o tem že dovolj povedanega, pa pri praktičnem delu naših organizacij srečujemo stali-

A. T.

Ob 40-letnici KPI

Bitka v Rovtu pred 17. leti

Odbori za proslavo 40-letnice KPI pri občinskih komitetih ZKJ na Gorenjskem pripravljajo tudi v mesecu marcu več pomembnih proslav v počastitev 40-letnice KPI.

Veliko proslav je predvidenih okrog 8. marca, mednarodnega praznika žena. Največje proslave v tem mesecu pa so predvidene v spomin velike bitke z Nemci, ki je bila 27. marca 1942 v Rovtu nad Crngrobom. Med drugimi je v tem boju padel tudi narodni heroj Stane Zagar.

Zabničani, kajti bitka je bila na njihovem področju, so ta dan — 27. marec izbrali za svoj krajevni praznik. Letos pa se na te proslave pripravljajo v Skofji Loki, Kranju in drugod po Gorenjski. Pomembna svečanost bo tudi na Dobravi pri Radovljici, kjer je Zagar dolga leta kot učitelj prenašal svoje napredne, svobodoljubne misli na mlajši rod. Učitelstvo z vsemi šolami

v občini Radovljica se pripravljajo na to obletnico.

Kot je predvideno v programu, bodo od 10. do 27. marca po vseh šolah kranjskega okraja posvetili nekaj ur za razgovor o delu Partije pred vojno in v času NOB. Zlasti se na to pripravljajo na tistih šolah, ki nosijo ime padlega heroja, učitelja, Staneta Zagarja.

Odbor za proslavo 40-letnice KPI v Kranju pripravljajo skupno s kranjskim garnizonom in občinskim odborom ZB večjo slovesnost z otvoritvijo nove vojašnice kranjskega garnizona. Na vojašnici, ki bo tudi nosila ime Staneta Zagarja, bodo odkrili spominsko ploščo. Kranjski garnizon namerava sprejeti ta dan — 27. marec kot svoj »Dan garnizije«, ki ga bodo praznovali vsako leto.

Na proslavi, ki jo v okviru tega dogodka pripravljajo v Kropi, bo nastopil Okrajni učiteljski pevski zbor.

K. M.

Delavske menze še ne bo?

Zbori volivcev v komuni Tržič so živahni - Občani soglašajo z osnutkom predloga družbenega načrta in proračuna za leto 1959

V Cankarjevem domu v Tržiču je bil v ponedeljek zvečer zbor volivcev.

Največ govora je bilo o komunikacijah in komunalnih gradnjah nasploh. Volivci so odobrvali asfaltiranje Cankarjeve in Kolodvorske ceste ter pri tem opozarjali, naj ne bo delo opravljeno tako slabo kot je bilo pri preložitvi tlaka na Partizanski cesti, ki je po popravilu še slabša, kot je bila prej. Z velikim odobravanjem so sprejeli predlog o obnovi hotela »Pošta«, čeprav bo letos moč izvršiti le prvo etapo obnove. Po končani adaptaciji pa bo imel hotel sodobno kuhinjo z vsemi pritliklinami, osem tujskih sob in v pritličju prostor za 120 do 150 gostov. V isti stav-

bi naj bi bila v zgornjih prostorih tudi kavarna s 100 sedeži, sedanjo kavarno pa bi spremenili v menzo. Toda slednjega občinski ljudski odbor za sedaj še ne bo mogel uresničiti, ker lastnik za predvidene kavarniške prostore zahteva previsok odkup.

Volivce je nadalje zanimalo, kakšen bo in kje bo stal spomenik padlim borcem NOB, za katerega je predvidenih 8 milijonov dinarjev in bo postavljen do 29. novembra letos. Strokovnjaki so za spomenik že določili prostor tam, kjer je sedanja mostna tehtnica; le-to že postavljajo v bližini železniške postaje.

Zanimali so se tudi, katere ulice bodo osvetljene do občinskega praznika. Tržičani že vrsto let negodujejo zaradi slabe javne razsvetljave, zato so z velikim odobravanjem sprejeli predlog družbenega načrta o javni razsvetljavi.

Nadalje so volivci precej govorili o novi šoli, na katero čakajo že več kot 50 let in o zdravstvenem domu, čeprav so za oboje objekta letos predvidena le sredstva za izdelavo načrtov. Z gradnjo bodo lahko pričeli šele spomladi prihodnje leto.

Precej kritično so ocenili odnos večine gospodarskih organizacij tržiške komune do ustanovitve primerne delavske menze. Tržiški delavci so sicer veseli, da bodo v komuni letos začeli graditi 180 družinskih stanovanj in 20 samskih sob vseljivih konce prihodnjega leta. Niso pa zadovoljni, ker ni nikogar, ki bi dal pobudo za ustanovitev delavske menze v Tržiču.

Gospodarske organizacije doslej še niso pokazale za takšno menzo pravega razumevanja. Zato so volivci predlagali, naj bi ObLO skupno s podjetji skušal rešiti tudi to vprašanje. Seveda moramo pri tem izvesti BPT, ki ima svojo menzo in ki bo v kratkem lahko zagotovila tudi vsem svojim delavcem primerna stanovanja.

Lahko bi našli še vrsto bolj ali manj pomembnih pripomb k družbenemu načrtu in proračunu tržiške občine in vprašanj, ki so jih imeli volivci.

Po končanem zboru smo v razgovoru s predsednikom in še nekaterimi odborniki zvedeli, da zbori volivcev v komuni Tržič potekajo nadvse zadovoljivo in da volivci na njih zelo živahno sodelujejo.

B. F.

Zadnje rešeto

(Nadaljevanje s 1. str.)

IBI — »za solo na Primskovem« — »spektivnega plana. Pač pa občinski družbeni plan predvideva letos graditev nove šole na Planini, ki bo razbremenila tudi šolo na Primskovem. Volivci so predlagali, naj bi del sredstev, ki so določena za ureditev Kravca (49 milijonov din), namenili za šolo na Primskovem, da bi jo lahko razširili že letos.

Volivci tovarne IBI Kranj so se v razpravi zadržali še pri sredstvih za družbeni standard v skupnem občinskem skladu. Potrebni je okoli 180 milijonov dinarjev za dograditev Zdravstvenega in Sindikalnega doma, za novo tržnico in za ureditev

stadiona v Stražišču. Podjetje IBI bo prispevalo 8 milijonov dinarjev.

A. T.

V »TISKANINI« — BREZ BESEDE

V torek so bili tudi v Tiskanih zbori volivcev, na katerih so člani Občinskega zbora proizvajalcev tolačili predlog družbenega plana in proračun občine Kranj za leto 1959. Zborovanja v volilni enoti 2 — v tiskarni, so se udeležili tudi podpredsednik občine ing. Vršnjak, direktor podjetja Dušan Horjak in drugi gostje. Predlog plana in proračuna kranjske občine je razložil odbornik ObLO Vili Tomat. Razprave ni bilo.

rr

na dnevnem redu
V KOMUNAH

PROMET

Promet na cesti med Kranjem in Tržičem je nadvse živahen. Avtobus za avtobusom se vrsti skoraj vsako uro, razen tega pa je na cesti nešteto drugih vozil, zlasti v poletni sezoni, ko prihajajo tuji preko Ljubelja.

Zal pa ima ta prometna pot vrsto pomanjkljivosti, o katerih so zadnje dni precej razpravljali na zborih volivcev. — Vprašanje je toliko bolj pereče zato, ker bodo morali ukiniti postajanje avtobusov v Žigani vasi, Sebenjah in na Pristavi, ker tu ni niti najbolj skromnih postaj, postajanje avtobusov na, dokaj ozki cesti pa ovira promet in povzroči lahko neželjene nesreče.

Ker je že dlje predvidena gradnja nove mednarodne ceste, zato na sedanji ni pričakovati kakšnih večjih rekonstrukcij. — Občani to vedo, vendar pa se sprašujejo, zakaj ceste nihče ne vzdržuje, kot bi bilo to potrebno za tolikšen promet. Cesta je malone vsa razrita. Občinskih sredstev za vzdrževanje razumljivo ni, ker sodi cesta v republiško pristojnost. Torej jo je moč vzdrževati le s sredstvi, ki se zbirajo v republiškem cestnem skladu.

Drugo vprašanje pa je, kako sedaj urediti prevoz ljudi iz omenjenih krajev, kjer avtobus ne bo smel več postajati? Mar naj bodo v Žigani vasi, Sebenjah in na

Pristavi po tolikih letih ukrajene avtobusne zveze? Vsekakor do tega ne bi smelo priti!

O tem vprašanju so govorili na zadnji seji tudi odborniki ObLO Tržič. Nekateri so menili, da bi se dalo to vprašanje preprosto rešiti s prostovoljnim delom prizadetih domačinov. Le-ti naj bi uredili primerna postajališča ob cesti, kjer bi lahko potniki nemoteno vstopali in izstopali iz avtobusov, ne da bi pri tem ovirali promet.

B. F.

Kranjski obveščevalec

ZDRAVNIŠKA DEŽURNA SLUŽBA

Zdravstveni dom Kranj, Poljska pot št. 8, telefon 218, naročila za prevoz bolnikov telefon 04.

MALI OGLASI

Privatnikom ne objavljamo oglasov pred vplačilom. Cena malih oglasov je: preklje 20, izgubljen 10, ostalo 12 din od besede; naročniki imajo 50 odstotkov popusta.

Telefonska številka naročniškega in oglasnega oddelka je 475, uredništva 397.

Odvetnik Miro Možina obvešča cenjene stranke, da se je preselil na Jahačev prehod v Kranju in se priporoča. 2604

Hiša z majhnim posestvom, gospodarskim poslopjem na lepi sončni legi v bližini Bleda na prodaj. Naslov v oglasnem oddelku. 2622

Gospodinjstva pomočnica dobi takojšnje zaposlitev pri 4-članski družini v Kranju. Poizve se v oglasnem oddelku. 2623

Visoko. V nedeljo, 8. marca ob 15. uri za praznik žena priredi KUD igro E. Haris »Močičeva usta« zdrušeno s proslavo in družabnim večerom. 2642

Izgubil sem aktovko od Jelenovega klanca do Hrastja. Pošte-nega najditelja naprošam, da jo proti nagradi vrne na naslov v oglasnem oddelku. 2643

Dne 2. marca od Doma JLA do Gašče izgubljeno usnjeno rokavico vrniti proti nagradi v oglasnem oddelku. 2644

Izgubila sem blago za žensko obleko od Upokojence do Elek-trotehničnega podjetja. Pošte-nega najditelja naprošam naj ga proti nagradi vrne na naslov v oglasnem oddelku. 2645

Prodajam 140 kg težkega prašiča. Naslov v oglas. oddelku. 2646

Prodajam vzdoljiv štedilnik desni ali zamenjam za bukova drva in prodajam psa ovčarja 6 mesecev starega. Semen, Delavska pot 23, Kranj. 2647

Prodajam suhe butare. Naslov v oglasnem oddelku. 2649

Prodajam kobilico 2 leti staro ali zamenjam za kravo. Naslov v oglasnem oddelku. 2648

Posestvo 1,5 ha v občini Kranj prodajam. Naslov v oglasnem oddelku. 2650

Prodajam novo komplet spalnice. Orehova imitacija, za 76.500 din. Naslov v oglas. oddelku. 2651

Za 1 m³ borovih plohov dam diatonično 3 tonsko harmoniko ali jih kupim. Ugodno prodajam njivo 918 m² na Čirškem polju v Kranju. Senk Polde, Hrastje št. 50 pri Kranju. 2652

Prodajam motorno kolo »Indi-jan« s priklopcem v voznem stanju za 60.000 din in rezervnimi deli. Sp. Bitnje 20, p. Zabnica. 2653

Prodajam novo žensko Puchovo kolo. Primskovo, Stična ul. 9, Kranj. 2654

Prodajam skoraj novo moško ko-lo znamke »Puch Kalifornija« z vso opremo. Naslov v oglasnem oddelku. 2655

Kmetijska zadruga ŽIRI

proda iz svojih osnovnih sredstev:

- 1 vprežno travniško brano
- 3 vprežne žične brane
- 1 ročno prevozno škroplil-nico
- 2 ročna zaprašivača
- 1 gumni kabel 30 m

Prednost nakupa imajo zadrugne organizacije.

ZAHVALA

Vsem, ki so mi ob težki izgubi obeh mojih ljubljenih sinov

VINKA in FRANCITA ZUPAN

stali ob strani in počastili njun spomin, darovali vence in ju spremili na njuni prezgodnji zadnji poti, iskrena hvala. Posebna hvala pa še Planinskemu društvu Kranj, Gorskemu reševalni ekipi Kranj - Tržič ter dr. Mejakovi za požrtvovalni trud, Občinskemu komiteju ZKJ za uvi-devno pomoč in godbi ter pevcem za slovo.

Zalujoča mati Zupan Marija

Prodajam dvigalo nosilnosti dve tone. Naslov v oglasnem oddelku. 2656

Zamenjam enodružinsko hišo primerno za upokojence za enako v bližini Kranja. Naslov v oglas-nem oddelku. 2657

Prodajam po nizki ceni tri že-lezne postelje z žimnicami. Kranj Partizanska 33. 2658

Prodajam kompletno kopalno peč, Prebačevo 27, Senčur. 2659

Nedograjeno enodružinsko hi-šico ali nedograjeno etažo z vr-tom kupim v Kranju ali v nepo-sredni okolici. Ponudbe je poslati na upravo lista pod »Opis in cena«. 2660

NSU Maksi 175 cm, nov, do 10.000 km kupim. Naslov v oglas-nem oddelku pod »Plačam ta-koj«. 2661

Takoj sprejem vajenca za avtomobilistiko. Mrak Jože, Pri-stava pri Tržiču. 2662

Visoko nagrado dam tistemu, ki mi preskrbi komfortno dvo-sobno stanovanje v Strazišču ali Kranju. Enako tudi kupim. Na-slov v oglasnem oddelku. 2663

Iščem sobico v Kranju. Ostalo po dogovoru. Ponudbe oddati v oglasni oddelku pod »Dekle z dežele«. 2664

Pošten fant, prost vojaškega roka, srednje postave želi spo-znati sebi primerno dekle. Po-nudbe s kratkim življenjepisom in fotografijo oddati v oglasni oddelku pod »Zaželena«. 2665

3 gramov zlata za zobe kupim. Naslov v oglas. oddelku. 2641

Tovarna »Oven« Kranj prodaj pločevinaste 200-litrske sode v do-brem stanju po 1300 din in lesene zaboje - razne po 100 din. 2666

Zamenjam slamo za krompir - »Primolex«. Polica 2, Naklo. 2667

Prodajam otroški voziček - tapeti-ran. Oražem, Kranj, Rotarjeva 3. 2668

Prodajam plug obračalnik z želez-nim vozom - nemški »BRAVANT« v odličnem stanju, prikladen za večjo kmetijo. Ahacit, Veleosovo 7. 2669

Vrt na Jezerski cesti v Kranju dam v najem pod ugodnimi po-goji. Naslov v ogl. odd. 2670

OBJAVE

RAZPIS

Komisija za sklepanje in odpo-vedovanje delovnega razmerja pri KMETIJSKI POSLOVNI ZVEZI

KRANJ

razpisuje delovno mesto:

REFERENTA ZA EMBALAZO

Pogoji: potrebna strokovna izo-brazba in praksa. — Nastop službe takoj.

ZAHVALA

Vsem, ki so mi ob težki izgubi obeh mojih ljubljenih sinov

VINKA in FRANCITA ZUPAN

stali ob strani in počastili njun spomin, darovali vence in ju spremili na njuni prezgodnji zadnji poti, iskrena hvala. Posebna hvala pa še Planinskemu društvu Kranj, Gorskemu reševalni ekipi Kranj - Tržič ter dr. Mejakovi za požrtvovalni trud, Občinskemu komiteju ZKJ za uvi-devno pomoč in godbi ter pevcem za slovo.

Zalujoča mati Zupan Marija

Se teden dni je do nagradnega žrebanja naročnikov »Glasu Gorenjske«. Pohitite, še imate čas, da se udeležite žrebanja — do 10. marca vplačate vsaj polletno naročnino. — Na sliki: nagrade, ki so jih poklonili — Rudolf Hlebiš, ogledalo; Steklarstvo Kranj, ogledalo; Pla-men Kropa, okovje za smuči, in šest steklenic namiznega olja, Oljarnica Britof pri Kranju

KINO

»STORŽIČ«, KRANJ: 6. in 7. mar-ca ob 16., 18. in 20. uri ital. amer. barv. vstav. film »VOJNA IN MIR« II. del; 7. marca ob 14.15 uri amer. barv. film »PEKEL POD NIČLO« — vstopnina 40 di-narjev; ob 22. uri premiera ju-goslov. barv. cinem. filma »MISS STONE«. 8. marca ob 10. uri ame-riški barv. film »NEPOZABNA PESEM«; ob 13. uri amer. barv. film »UJETNIK DVORCA ZEN-DE«; ob 15., 17. in 19. uri ital. amer. barv. vstav. film »VOJNA IN MIR« II. del; ob 21. uri pre-miera nemškega barvnega filma »LAZNI VI KAPETAN«.

»TRIGLAV«, PRIMSKOVO: 7. mar-ca ob 20. uri amer. barv. film »UJETNIK DVORCA ZENDE«; 9. marca ob 16. in 18. uri ameriški barvni film »PEKEL POD NIČLO«.

»SVOBODA«, STRAZIŠČE: 7. mar-ca ob 18. uri ital. film »KRONI-KA SIROMAŠNIH LJUBIMCEV«; 8. marca ob 14. uri amer. barv. film »UJETNIK DVORCA ZEN-DE«; ob 16., 18. in 20. uri ital. amer. barv. vstav. film »VOJ-NA IN MIR« II. del.

»NAKLO«: 7. marca ob 19. uri ame-riški barv. film »NEPOZABNA PESEM«.

»KRVAVEC«, CERKLJE: 7. marca ob 19.30 uri amer. barvni film »PEKEL POD NIČLO«; 8. marca ob 17. in 19. uri amer. barvni film »NEPOZABNA PESEM«.

»RADIO«, JESENICE: 7. do 9. III. ameriški barvni cinemascopski film »PRINC IGRALCEV«.

»PLAVZ«, JESENICE: 7. do 10. III. ameriški barvni film »DOŽIVLJAJ KAPETANA VAJTA«.

Zirovnica: 7. marca poljski film »EROICA«.

Dovje-Mojstrana: 8. marca poljski film »EROICA«.

Koroška Bela: 7. in 8. marca francoski film »NA SMRT OB-SO-JENI JE POBEGNIL«; dne 9. marca ameriški barvni film »DOŽIVLJAJ KAPETANA VAJTA«.

Bled: 6. do 8. marca ameriški film »DAMA IZ SANGAJA«. Pred-stave v petek ob 20. uri, v soboto ob 17. in 20. uri, v nedeljo pa ob 10., 15., 18. in 20. uri.

Radovljica: 6. in 7. marca ob 20. uri ter 8. marca ob 15.30, 17.30 in 20. uri ameriški barvni vstavistijski film »V SENCJI VESALA«.

Ljubno: 7. in 8. marca italijanski film »KRUH, LJUBEZEN IN PAN-TAZIJA«. Predstava v soboto ob 19.30, v nedeljo pa ob 16 in 18 uri.

»SORA«, Skofja Loka: 6. do 8. marca ameriški cinemascopski film »PRINC VALIJANT«.

Ziri: 7. in 8. marca ameriški film »KLEOPATRA«. Predstava v soboto ob 20. uri, v nedeljo pa ob 19.30 uri.

»OBZORJE«, Železniki: 6. in 7. marca ob 20. uri japonski film »ATOMSKA BOMBA NAD HIRO-SIMO«.

»DOM«, Sovodnji: 7. in 8. mar-ca jugoslovanski film »VOLČJA NOČ«. Predstava v soboto ob 19 uri, v nedeljo pa ob 15. uri.

Duplica pri Kamniku: 7. in 8. marca ameriški barvni film »ŽENA Z NEAPELSKIH ULIC«. Predsta-va v soboto ob 19. uri, v nedeljo pa ob 16. in 18. uri.

GLEDALIŠČE

PREŠERNOVO GLEDALIŠČE KRANJ

Sobota, 7. marca ob 20. uri: AKA-DEMIJA v počastitev praznika: Dneva žena. Priredi Svoboda-Cen-ter, Kranj.

Torek, 10. marca ob 16. uri — Iz-ven — Margareta Cordes: TRJJB MEHOVI LAZI. — Vesela otroška pravljica. Uprizori Svoboda-Cen-ter, Kranj.

GLEDALIŠČE

»TONE ČUFAR«, JESENICE
Sobota, 7. marca ob 19.30 uri N. Manzari: »NAŠI LJUBI OTROCI«. Zaključena predstava za ZZO Jesenice.

Nedelja, 8. marca ob 14.30 uri N. Manzari: »NAŠI LJUBI OTROCI«. Za okolico. — Zveze z vlakci ugodne.

Nedelja, 8. marca ob 19.30 uri Tennessee Williams: »STEKLENI ZVERINJAK«. — Gostovanje dramske sekcije DPD Svoboda Center iz Kranja.

Nedelja, 8. marca ob 19.30 uri N. Manzari: »NAŠI LJUBI OTROCI«. — Gostovanje na Javornikah — Koroški Belli.

VIHAR POD TRIGLAVOM

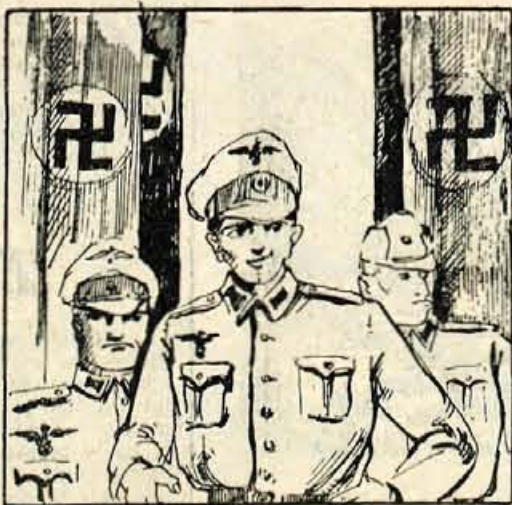
Riše Milan Batista

NESLAVEN KONEC WEHRMANNSCHAFT

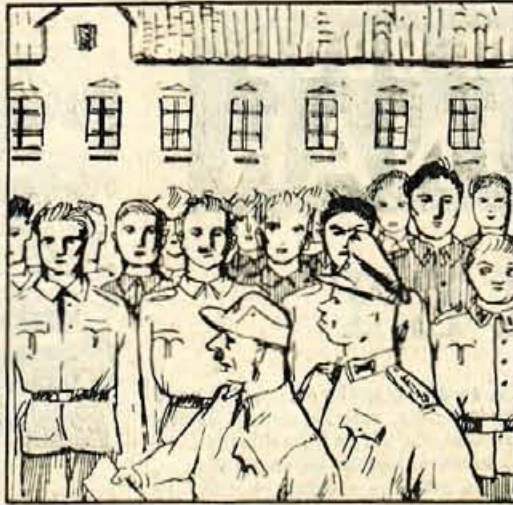
101

Junija leta 1942 so številni možje in fantje iz Žirovnice in okoliških vasi dobili od nemških oblasti pozivnice: »Zglasite se v Žirovnici dne ...« — je pisalo na teh pozivnicah. Ljudje so ugrabili, za kaj gre. Zlasti tisti, ki so sodelovali s partizani, so se precej ustrašili. Nazadnje so pa določenega dne le šli tja — saj drugega niso mogli storiti.

102

Nemci so jih sprejeli nadvse prijazno. Žirovnica je bila polna zastav in visokih nemških voditeljev. Govorili so zbranim, kako se bodo lahko zdaj sami branili proti partizanom, kajti Nemci jim bodo dali orožje, jih po vojaško izurili, potem jim pa »dovolili«, da se sami »branijo« pred »banditi«. Če bi stvar ne bila tako resna, bi se fantje smejali.

103

Tako pa nikomur ni bilo do smeha, kajti ko so nekateri vprašali, kako pa z delom, saj ne morejo kar tako pustiti svojega posla, so Nemci odgovorili, da je to vse v redu; kdor bi kaj preveč vpraševal, se pa lahko hitro znajde v begunjskih zaporih. Fantje so videli, da gre zares, zato so se mirno pustili obleči v rjave unifor-me in vzeli orožje.

104

Nemški oficirji, ki so jih učili vojskova-nja, so komaj začeli s »poukom«, ko so Wehrmani — tako so jih Nemci imeno-vali — že morali na lov na partizane. Nemški oficirji, ki so šli z njimi, niso vi-deli, da se je med potjo kmečko oblečen človek skrivnostno dogovarjal z Wehr-mani, potem pa izginil med hišami in po-lij kot senca, kot bi se vdrl v tla.

S seje Sveta za prosveto in kulturo OLO Kranj

Problemi programske politike in filmske vzgoje ne trpe več odlašanja

Jedro razgovorov zadnje seje Sveta za prosveto in kulturo OL OKranj je bila problematika programske politike gorenjskih kinematografov in vzgoja filmskega občinstva, zlasti mladine. Iz razgovorov je bilo razvidno, da problema zaradi obširnosti ne kaže obravnavati kompleksno, temveč programsko politiko in filmsko vzgojo ločeno.

V kranjskem okraju je 27 kinematografov z 8866 sedeži, ki so predvajali 2326 filmov. Ta številka še vedno ne pove posebnosti mnogo. Kako pomembna vloga je zaupana filmu pri vzgoji naših ljudi, zlasti mladine, pa nam pove naslednje število: lani je obiskalo vse kinematografe v okraju 1.845.925 ljudi, kar pomeni, da je vsak prebivalec obiskal kino štirinajstkrat. In če k temu dodamo še dejstvo, da je film eden izmed najmočnejših sredstev za prosvetljanje množic, tedaj se bomo uprli: kako opraviš, da film na Gorenjskem svoje vzgojne poslanstvo, kaj smo storili, da bi izkoristili pozitiven vpliv filma na oblikovanje človekove osebnosti in kaj zoper škodljive posledice slabih filmov, ki vplivajo zlasti na mladino. Brez pomisleka lahko odgovorimo: skoraj nič!

Tu gre predvsem za filmsko vzgojo, ki smo ji vse doslej bolj

BRATJE — NOV LIST RADOVLJSKIH DIJAKOV

Mladine Prve osemletne osnovne šole v Radovljici se nam je predstavila s prvo številko dijaškega lista Bratje. Številka obsega deset listov in ima tudi nekaj ilustracij. List je zelo zanimiv in prinaša precej sestavov iz življenja dijakov na tej šoli. Namen lista je nakazati v uvodni besedi, ki poudarja, da bodo v listu opisovali dogodke iz krajev, v katerih dijaki živijo. Prav tako bo v njem prostora za kratko šalo, za športne dogodke in za leposlovnostne spise. Za delo skrbi uredniški odbor, ki pa delo tvorijo dijaki sami. Da bi bila vsebina kar najbolj pestra, vabi odbor vse dijakke na šoli, naj sodelujejo s svojimi prispevki.

KAJ BEREMO?

KNJIGA O DEŽELI NASPROTIJ

V mislih imam tri prevode iz ameriške književnosti, ki smo jih dobili v zadnjih nekaj mesecih in ki vsak po svoje ilustrirajo posamezne dobe v razvoju ZDA, hkrati pa tako preprosto priče usode posameznikov, da le-ti živijo pred nami v vsej svoji življenjski polnosti.

Johna Steinbecka roman Vzhodno od raja se je pojavil na trgu nekako vzporedno s filmom, ki so mu dali isti naslov, in v katerem je pokojni James Dean odprl vse svoje igralne registre. Pisatelju se je posrečilo naslikati ne le tiho podeželsko mesto, prepojeno s konzervativnostjo, ki jo rušijo pomembni svetovni dogodki (prva svetovna vojna) in v katero nezadržno vdira civilizacija, ampak tudi resnične, prave ljudi v borbi s seboj in s svetom. Prostitucija in sveto pismo, kitajski mir in ameriška razsvetljava, plemenska nestrpnost in sožitje različnih političnih ljudi — vsaka teh drobnih stvari je našla primerno mesto na velikem platnu, ki se z vsako novo stranjo romana (763 strani, Cankarjeva založba) odkriva pred nami.

Prav boleče odkritosrčen pa je včasih James Jones v svoji epopeji ameriškega vojaka (Od tod do večnosti, I. in II. CZ.). Razen zvestobe resničnosti zanj sploh ni svetlinj; resničnosti pa ostaja zvest celo v vojaškem besedju, za katero res ni mogoče trditi, da bi bilo rahločutno. Ker pa je njegovo delo resnična umetnina, bo prislilo k pritrjevanju tudi moralista, posebno še, če je bralec že kdaj v življenju nosil vojaški suknjič (kakršne koli barve). Počasi, a vztrajno izginjajo v nič vse bleščeče in bobneče besede, ki nalik zlati peni pokrivajo umazano kasarniško življenje; ko se nazadnje pokaže le-to v vsej svoji goloti, živo sočustvujemo z junaki — kvar-topirci z latrine in obiskovalci

havajskih bordelov. To je sočno delo, pa tudi branjna vredno. Amerika v njem ni Amerika darilnih paketov in razkošnih limuzin, temveč dežela, kjer se ljudje prav tako otepaajo v vsakdanjosti in stopajo drug drugemu na prste — kakor pozimi v vsej drugi svet.

Soverozahodni prehod pisatelja Kennetha Robertsa, ki smo ga pred leti dobili v slovenskem prevodu, je postala ena najbolj branih knjig pri nas. Ni čuda, da smo zato nestrpno pričakovali drugo delo istega pisca: Arundel, zgodba iz tistih hudih, a velikih časov ameriške zgodovine, ko so se kolonisti naveličali biti kolonisti in so šli v boj za samostojnost dežele, ki ji tedaj še niti vseh razsežnosti niso dodobra poznali. Drži: o tistem neusmiljenem boju in tridih ljudih, ki so ga bojevali, pripoveduje pisatelj napeto, kar se le da. Škoda pa je, da sodi prevod te napete zgodbe med najslabše, kar smo jih dobili v zadnjih letih; primerjal bi ga lahko z jezikom v Peklu na Pacifiku. To je toliko večji greh, ker bo knjigo brala predvsem doraščajoča mladina, napake pa so tako očitne, da kar bodejo v oči. Prav zanimivo bi bilo vedeti, kaj delajo lektorji pri naših založbah. Naši ljudje se obregajo že ob majhne napake v časnikihi (in prav je tako!). Oliko bolj čudno je potem, da žalostnega neznanja v Arundelu ni še nihče opazil.

Na koncu bi bilo treba omeniti še Mlade leve Irwina Shawa, ki so vzdignili nemalo prahu in ki kažejo drugo svetovno vojno v čisto drugi luči kakor Plievierova Moskva (prva knjiga Trilogije). Spet drugače pa jo kaže Norman Mailer v obsebnem romanu Gol in mrtvi (izkranje ameriških enot na Pacifiku). — Vse to je že na našem knjižnem trgu in treba je ugotoviti, da založbe niso slabo izbirale. J. S.

filmske izobrazbe in vzgoje. Tako je sedma umetnost, čeprav zavzema v našem kulturnem življenju iz dneva v dan vidnejše mesto, v naših učnih programih povsod zanemarjena. Mladina je najpogostejše vezana zgolj na lastno presojo, pri čemer pada v zmotno. Prav zaradi tega je postalo upravljanje vključitve filmskega pouka v naše srednje in strokovne šole neogibna nujnost. Tega se sicer pedagogi zavedajo, vendar nastajajo pri vključevanju filmskega pouka v učni načrt določene težave. Predvsem ta, kdo bo posredoval mladini filmski pouk? Naši pedagogi največkrat te naloge ne bi mogli s pridom opraviti, ker sami niso bili deležni študija o filmski umetnosti.

Izhod iz zagate bi bili seminarji za pedagoge šol, ki bi skromno pridobljeno znanje nato posredovali dijakom. Stanje pa se bistveno ne bo popravilo vse dotlej, dokler naši bodoči učitelji in profesorji, zlasti slavisti, ne bodo dobili sami filmskega pouka — teoretičnih predmetov, ki bi jih potem posredovali pri filmskem pouku na naših šolah.

Zgolj s poukom pa možnosti filmske vzgoje še daleč niso izčrpane. Filmski klubi v prosvetnih društvih, v organizacijah LM in drugje bi prav gotovo dosegli lepe uspehe pri filmski vzgoji. Tudi zveze z Zavodom za poučni film še niso izkoriščene. Nič manjšega pomena ni popularizacija strokovne filmske literature, ki ji posvečamo še vedno premalo pozornosti. Tudi izobraževalni centri naj bi vnesli v svoj program predavanja o zgodovini filma, o filmski teoriji in tehniki, hkrati pa naj bi spremljali tekočo filmsko problematiko.

Resnica je, da niti srednja šola niti univerza ne nudita mladini

Nobenega dvoma ni, da se je Svet za prosveto in kulturo lotil s problematiko filmske vzgoje zelo težavne naloge. Seveda je do celja nepravilno obravnavati vpliv filma na gledalce, zlasti na mladino, ločeno od drugih vplivov okolja, družbe in šole. Vsekakor pa bo treba doseči, da bo vzgoja v šoli in doma korakala vzporedno s programsko politiko naših kinematografov. Nagnenje današnje mladine do filma nam narekuje, da moramo mlade ljudi navajati na to, da bodo znali film gledati in ocenjevati pravilno.

S. Š.

V NAŠ ČAS PRESAJENA ANTIKA...

Monotipije Milana Batiste

Ko sem si ogledal najnovejšo zbirko grafičnih listov Milana Batiste, ki po letu 1956 že tretjič samostojno razstavlja v Mestnem muzeju v Kranju, se nisem mogel ubraniti občutka, da njegove, siče moderne stvaritve, vedno znova oplaja žlahtna in še danes, v dobi atomsko-abstraktnih likovnosti neuničljiva življenjska sila grško-rimske antike, umetnosti, ki je strastno oboževala človeka in poznala tako rekoč en sam program, eno samo temo: mens sana in corpore sano (zdrav duh v zdravem telesu).

Svoje nagnjenje do staroveških mitološko-algoričnih motivov, ki mu pomenijo simbole za lirčno upodabljanje večnih in potemtakem tudi dandanašnjih humanističnih resnic, je slikar izpričal že na prvi razstavi z erotičnim ciklusom

»Bogovi so žejni« (litografije) in številnimi variantami Kariatid (lesorez). Slogovno je bil takrat še neenoten in je nihal med stiliziranim ter ekspresivnim realizmom. Na drugi razstavi njegovih del (večinoma lesorezi) pa sta poleg nekaterih antičnih tem (Dioniz in Orfej v mesečini) prišli do veljave zlasti polpretekla in sodobna motiva (Sredi malega mesteca, Na ulici, Kopalka, Deklice v interjeru, Trubadurji, Pesnik v noči, Harlekin itd.). Vsebinske te kolekcije je bila kot v prvem primeru poetično-erotičnega značaja, oblikovno pa se je avtor izčistil ter prikopal prav do bistva grafičnega ustvarjanja, ki obstoji v poenostavitvenem kontrastiranju med temnimi figurami na svetli in svetlimi na temni podlagi, v kontrastiranju torej, kakšnega so poznali že pradedni tvorci

jamskega slikarstva, etruščanskih fresk ter grških, arhaično-klasičnih vaz in kakršnega so potisnili na nivo zabavnega igranja virtuozni izrezovalci klasičistično-bidermajerskih senčnih podob. Čeprav se je Batista z deli, ki smo jih videli na drugi razstavi, močno približal nevarnostim nekakšnega lahкотnega, neoklasičističnega prirojenega manirizma, smo vendarle dolžni priznati, da so bili nekateri kosi res kvalitetni in za umetnikov razvoj nedvomno pomembni. Vsebovali so celo nekaj rahlo nakazanih surrealističnih težajev.

Sedanja razstava pa pomeni logično nadaljevanje prejšnjih dveh in uspešen korak naprej. Lesoreze in litografije so nadomestile originalne monotipije v črnem in rjavem. Z njimi si je Batista odprl že po tehnični strani možnosti za nove formalno-stilne rešitve in prešel h grafičnemu upodabljanju, ki čudovito spominja na poznorimski impresionizem sorodni iluzionizem pompejanskega slikarstva. Motiviko je slikar popolnoma prilagodil omenjenemu stilnemu okviru, a ostal pri tem, kot že rečeno, na pozicijah vedno aktualne oziroma vsaki dobi primerne vsebine, četudi ta ni njegov glavni cilj. Za Batisto, ki sodi med moderne umetnike, so namreč važnejša čista likovna dognanja, kar še posebej dokazuje posrečeno obravnavana kompozicijska problematika. Tu in tam moti v celotnem opusu večkratno ponavljanje figur z navpično dvigalnim rokami.

Stefan Eržen

Za kino in proti njemu v Predosljah

Pred kratkim je imelo prosvetno društvo Gorenje v Predosljah svoj redni letni občni zbor.

Iz poročil in razprave je bilo moč povzeti, da je društvo po štirih letih spet zaživelo. Da je temu tako, se imajo zahvaliti predvsem novi dvorani prosvetnega doma.

Društvo se še ne more ponasati s širokim delovanjem, saj vključuje le dve sekciji — dramsko in knjižnico. Dosele so naštevali dve premieri, medtem ko bodo imeli tretjo konec marca. Tudi knjižnica uspešno opravlja svoje delo. Knjig imajo okoli 600. Po njih zelo radi segajo številni bralci, predvsem mlajši. Iz pobud, ki so jih prispevali udeleženci občnega zbora, je moč sklepati, da se prosvetnemu društvu obetajo lepši časi. Predvsem bodo ustanovili več novih sekcij: tamburaško, šahovsko, izobraževalno, lutkovno, pevsko in morda uvedli še to ali ono obliko dela, če bo k temu silila potreba.

Nekateri so bili tudi mnenja, da bi bilo koristno, če bi dvorano usposobili za predvajanje filmov. Tu pa so imeli mnogi pomisleke, češ, da bi utegnili kino vplivati na nadaljni razvoj prosvetne dejavnosti. Takšno gledanje je neumestno, kajti ljudje bodo še vedno radi obiskovali kvalitetne dramske uprizoritve. Razni sklepi in pobude ter novi upravni odbor, ki ga tvorijo v pretežni večini mlajši člani, obetajo, da se bo kulturno-prosvetna dejavnost v Predosljah v prihodnje zelo razživela.

ure

O načrtih okrajnega UPZ „Stane Žagar“

ŠE VEDNO PREMALO PEVCEV

Okrajni učiteljski zbor »Stane Žagar« se pod vodstvom zborovodje Janka Pribošiča vneto pripravlja za nastope v okviru proslav 40. obletnice ustanovitve KPJ. Na rednih pevskih vajah pripravljajo stilni koncert narodnih pesmi. Naštudirali pa bodo tudi več borbenih partizanskih pesmi.

Zbor bo obiskal tudi razne kraje, predvsem Dobravo pri Kropi, kjer je učiteljval narodni heroj Stane Žagar. Za tamošnje prebivalce nameravajo prirediti koncert. Razen tega bodo obiskali tudi partizansko vas Možjanca pri Predvoru. Pri tem nastopu

bo sodelovala tudi pihalna godba prosvetnega društva »Davorin Jenko« iz Cerklj. Zbor bo obiskal tudi LR Srbijo, kamor so bili leta 1941 izseljeni mnogi slovenski učitelji; neredki, ki so bili takrat izseljeni, še vedno učiteljujejo na Gorenjskem.

Ceprav ima zbor po zaslugi Sveta za prosveto in kulturo ter Tajništva za šolstvo OLO Kranj ugodne delovne pogoje, se vendarle bori s težavami. Zbor namreč še vedno nima dovolj pevcev in pevke. Res je obiskovanje vaj v Kranju, za tiste, ki prihajajo iz drugih krajev, združeno s težavami, vendar ne s tolikšnimi,

da jih ne bi bilo mogoče premostiti. Kaže pa, da bo zbor nastopil v Kranju ob koncu leta že okrepljen z novimi pevci.

Na pobudo vodstva zbora in s pomočjo sveta za prosveto in kulturo OLO Kranj so priredili za učitelje petja, ki poučujejo na osemletkah, seminar. To je že drugi tečaj v tem šolskem letu. Enako kot prvi, tako je tudi drugi seminar dobro uspel. Udeleženci so bili s programom, ki so ga tolmačili ugledni glasbeni pedagogi, zelo zadovoljni. Izkušnje, pridobljene na teh posvetih, bodo učitelji s pridom uporabili pri delu v šoli.

N. S.

Dramska skupina kranjske Svobode se je v soboto, 28. februarja predstavila s tretjo premiero letošnje gledališke sezone. Naštudirali so mladinsko igr Margaret Cordes »Trije mehovi laži«. Režija je bila zaupana Benu Dežmanu. Na sliki: prizor iz 3. dejanja. — Ocenio uprizoritve bomo objavili prihodnji petek.

NOTE

40 - letnica KPJ

ŽIVLJENJE V PODZEMLJU

»Priprave« jugoslovanske policije in žandarmerije so bile zelo obsežne, da bi pripravile pot zloglasnemu zakonu o zaščiti države. Ta je bil izdan 2. avgusta 1921. leta. O tem nam je zadnjič pisal Miha Klisar. Žandarmerija iz Radovljice je naredila takrat široko preiskavo pri sumljivih osebah in članih KPJ.

V naslednjem sestavku pa posreduje nekaj spominov Janeza Mlakarja, kako je bilo ob sami napovedi organizacije in tudi kake so bile prve težave v ilegalnem »podzemskem«, nadaljnjem delu, kajti v tem še ni bilo izkušenj.

Žandarmerija, kot se še danes spominja Mlakar, je kot nastopila. Policijski komisar iz okraja Radovljica je prišel nemudoma na Jesenice. Nepričakovano se je pojavil v Delavskem domu. Z oblastnim, rezkim ukazom je dal poklicati tja predsednika podružnice komunistične stranke Toneta Žnidarja, podpredsednika Janeza Smoleja in tajnika Mirka Bahuna. Z deklarativnim, svečanim glasom jim je začel pripovedovati, da je komunistična stranka razpuščena. Svoj nagovor je zaključil z zahtevo, naj mu takoj izroče ves inventar, a predvsem blagajno. Pri tem je namignil na rublje.

»Vi dobivate denar iz tujine. To je znano,« je poudarjal in skušal razbrati na obrazih, kakšen bo končni uspeh te njegove policijske sposobnosti. Kaj kmalu je bil razočaran.

»Nič nimamo,« je mirno in samozavestno dejal Smolej.

»Nič! Kdo vam bo to verjel!« Kar začnimo: kje je pisalni stroj? Ne boste tajili morda, da ga niste imeli?« je vznemirjen začel vrtati komisar in gledal nepremično v nasprotnika.

»Ni bil naš. Vrnili smo ga lastniku. Prosim pokličite ga, vprašajte,« je Smolej mirno odgovarjal.

Tako se je vse končalo. Inventarja res ni bilo. Seveda drobnih stvari: papirja, knjig je bilo precej. Toda to je bil Smolej skril v neko luknjo v steni v Kottlarju, tako da je bilo na varnem. Tam je bilo to skrivališče do 1936. leta, dokler niso stene podrl.

Blagajna pa je bila prazna, popolnoma prazna.

Komisar je bil jezen, skakal je in pihal, spraševal znova in ...

Tudi razvijte delavskega prapora »Verige« v Lescah 1924. leta je bil uspeh ilegalnega dela KPJ

Nič. Prav nič bolj ni uspel na Javorniku. Tudi tamkajšnja organizacija ni preživelih rok čakala zakona o zaščiti države in progona komunistov.

Koj za tem se je pa začelo še drugo poglavje — hišne preiskave. Iskali so zlasti orožje. Že ena sama brošura oziroma napredno komunistično čtivo je bilo dovolj za preganjanje človeka. Vsako tako branje je namreč bilo prepovedano. Zato so večkrat brskali po stanovanjih napredno usmerjenih

delavcev, pri članih prepovedane komunistične stranke in drugih sumljivih osebah. Posebno je ostal v spominu prizor, kako so ob hišni preiskavi aretirali tovariša Slaparja. Pri njemu so našli puško, karabinko! Trije žandarji so ga zmagoslavno spremljali skozi Jesenice proti komisariatu. Z žandarji je šel tudi občinski odbornik in neki uradnik. Otroci so radovedno, zdaleč spremljali ta prizor, med ljud-

kraju,« pravi Mlakar, »so nas tovariši že opozorili, da so v gozdu že skriti žandarji.«

Kdo jim je povedal? Kdo je izdal to skrivnost? Morda je bil slabše med povabljenimi, morda je bila to neprevidnost, neizkušenost v ilegalnem delu? Vprašanja so bila odveč. Treba se je bilo le umakniti in začeti znova.

Ze naslednji dan je bil kar v Kottlarju kratek dogovor za drugo zborovanje. To pot pod Kočno, blizu Blejske Dobrave.

Novo razočaranje! Ko so se ob določenem času začeli komunisti zbirati onstran mosta pri Dobravi, so kar sami opazili med grmovjem svetlikajoče se bajonete.

»Spet žandarji!« Dal ni bilo dvoma. Sicer se pa oni niso niti skrivali. Spotoma, ko so se komunisti zbirali, so jih s škodoželjnimi, ciničnimi posmehi razganjali.

Sledi je ožji sestanek komunistov kar na Jesenicah »pri Bunerju«. Zmenili so se, da poskusijo še tretjič. Sestali so se na samotni blizu gozda na Plavžu. To pot končno srečno, mirno, brez žandarjev in strahu so se pogovorili, kakoj naj bi vzpostavili stike z Ljubljano, kako se je treba varovati v ilegali itd.

Tako so se začeli komunisti usposabljanje za dolgo, dolgo ilegalno delo, za vse večji teror in preganjanje, ki so mu bili izpostavljeni dobri dve desetletji.

PRVA RAZOČARANJA

Uradna prepoved KPJ. Komunisti na Jesenicah se vendar niso umaknili, ustrašili.

Delali bomo pač ilegalno,« je dejal Smolej, kot se spominja še danes Mlakar.

Sklicali so prvi ilegalni sestanek. Bilo je kakih 14 dni po razpustu stranke. Precej jih je manjkalo.

»Ilegalno delo ne bo igrača,« su ugotavljali. Dolgo so se razgovarjali, se menili o članih, ki jih je prvi teror že prestrašil in uigibal, kako naj bi sploh začeli z ilegalno dejavnostjo. Končno so se odločili, naj Franc Ravnik izdela načrt za ilegalno delo. Pomagali naj bi mu še Wergelj, tovariš Košir, Robica in Krepevnik.

Sestali so se pri Ravniku. Iz dolgega imenika bivših članov so izluščili samo nekaj tovarišev. Samo toliko, kolikor jih je bilo potrebno za delo. V večini so bili to novi zaupniki. Ta načrt je potem Ravnik hranil v Žebjarni. Druge, zlasti doma, ni bilo varno.

Prvo tajno zborovanje z zaupniki je bilo nujno potrebno. Treba jim je bilo povedati, kako in kaj naj delajo. Zmenili so se. Zborovanje naj bi bilo v gozdu nad železniško progo med Jesenicami in Javornikom. Prav nad bolnišnico.

Toda, razočaranje!

»Ko sem jaz v družbi s Smolejem in Samoroškom šel proti temu

PRAVNI NASVETI

K. M. SKOFJA LOKA

VPRAŠANJE: Mojemu sinu Ivanu je bilo prekinjeno vajeniško razmerje. Star je sedaj 17 let. Ali je upravičen do prejema otroškega dodatka in do katere starosti?

ODGOVOR: V smislu 18. člena Uredbe o otroških dodatkih (Ur. list FLRJ, št. 36/55) pripada vajencem, ki jim brez njihove krivde preneha vajeniško razmerje med šolskim letom otroški dodatek do poteka zadnjega šolskega leta, če so se v enem mesecu po prenebanju vajeniškega razmerja prijavili pristojni posredovalnici za delo, da bi sklenili novo učno pogodbo.

Vajencem pripada otroški dodatek do konca rednega učenja, toda najdlje do konca koledarskega leta v katerem dopolni otrok 19 let.

B. F. TRZIC

VPRAŠANJE: Koliko znaša odpovedni rok, če imam 14 let službene dobe in kdaj lahko dam odpoved.

ODGOVOR: Najkrajši odpovedni rok znaša po 331. členu Zakona o delovnih razmerjih (Ur. list FLRJ št. 53/57) če gre za nepretrgano delovno dobo 14 let v isti gospodarski organizaciji 4 mesece, če pa imate pretrgano delovno dobo pa 3 mesece.

Po 317. členu zgoraj citiranega zakona ima odpoved, vročena do 15. v mesecu učinek od tega dne dalje (odpoved vročena po 15. v mesecu pa ima učinek od 1. dne naslednjega meseca).

Š. E. JESENICE

VPRAŠANJE: Koliko dni plačanega letnega dopusta mi pripada, če imam šest let službene dobe in ali se izredni dopust šteje v redni plačani letni dopust?

ODGOVOR: V skladu s 26. členom točka 2. Zakona o delovnih razmerjih (Ur. list FLRJ št. 53/57) vam pripada 18 delovnih dni dopusta. V smislu člena 29. zgoraj citiranega zakona se v letni dopust ne šteje plačani izredni dopust, niti neplačani izredni dopust do 7 dni.

Brez starejših ni šlo
Kamnik ima spet svojo godbo

Prizadevanje, da bi Kamnik dobil svojo godbo, je zadnja tri leta ostalo brezuspešno. Godbena sekcija »Solidarnosti« je priredila tečaj za mlade godbenike in v trih letih je šlo skozi učilnico nad 200 mladincev. — Vendar so le redki vztrajali dalj kot nekaj mesecev. Nazadnje jih je ostalo komaj 12, kar pa je za godbo seveda premalo. Upravni odbor »Solidarnosti« je zato na zadnji seji razpravljalo o glasbeni dejavnosti v Kamniku.

Da poživimo glasbeno življenje, je sklenil povabiti k sodelovanju vse starejše godbenike, ki bi bili voljni sodelovati pri obnovitvi kamniške godbe. Sestanek je vodil predsednik »Solidarnosti« prof. Zvone Vertovšek. Povabljeni so se raje

volje in v polnem številu odzvali povabilu in so izrazili svojo pripravljenost za sodelovanje v godbeni sekciji. Tudi z vajami so takoj začeli. Tako je zdaj kamniška godba popolna. Že letos, v jubilejnem letu ZKJ, ko bodo hkrati slavili tudi 40-letnico delovanja DKPD Solidarnost, bo godbena sekcija pokazala sadove skupnih prizadevanj na raznih prireditvah, ki jih pripravljajo v proslavo obeh jubilejev.

Kamničani bodo prvič lahko slišali godbo na akademiji v počastitev 40-letnice ZKJ, ki bo 19. aprila v veliki dvorani doma. Odločitev starih kamniških godbenikov, da bodo s svojimi izkušnjami in znanjem obnovili godbo, zasluži priznanje in pohvalo. Z.

STOJA splošna nevarnost!

Eden izmed prometnih predpisov pravi: »Vsak voznik mora voziti previdno. Hitrost vozila mora biti v skladu s stanjem vozila, ceste in prometa na njej...« Če pa je pri neupoštevanju tega predpisa udeležen še alkohol, tedaj...

V nedeljo, 22. februarja ob 14. uri je hotel osebni avtomobil s tremi potniki iz Ljubljane proti Kranju. Vožnja je bila zelo nagla, saj je kazalec brzinomera nihal med 80 in 100 kilometri na uro. Ko je vozilo prispelo do vasi Meja pred Kranjem, je sofer opazil pred seboj vprežni voz, naložen s senom. V trenutku, ko je hotel voz prebiti, pa je opazil, da prihaja z nasprotne strani osebni avtomobil. Ker je kazalo, da bosta avtomobila treščila skupaj, je sofer prvega avtomobila močno pritislil na zavoro. Auto je nas ploski cesti zasukalo in ga vrglo preko ceste in čez nasip na travnik. Vozilo se je pri tem nekajkrat prevrnilo. Spotoma je vozilo udarilo v obrobni kamen in ga odbilo tik ob zemlji.

Ko je prispela komisija TNZ na kraj nesreče, voznika ni bilo pri avtomobilu. Le-ta je namreč takoj po nesreči odšel v Ljubljano z namenom, da poskrbi za hudo

poškodovano vozilo. Sopotnika, Materialna škoda na vozilu pa znaša okrog 400.000 dinarjev. Organi TNZ menijo, da je soferjevo pripovedovanje o vozu s senom in o nasproti pribijajočem vozilu, povsem izmišljeno. Bolj

Kljub temu, da je prišlo do nesreče pri tako veliki brzini, telesnih poškodb potniki niso utrpeli. Verjetna je domneva, da sta nesrečo zakrivila prenapeta vožnja in zaužitje alkohola.

RAMEN SPOTINE

Trgovina brez ...

... napisa in kapnikov je v današnjem času res že prava »posebnost«. Toda Senčurjani se še vedno lahko »ponašajo« s tako »sodobnim« trgovskim lokalom. Kdo je temu kriv sicer ne vemo, vprašanje pa je: »Ali domačinov tako opremljena trgovina nič ne »bode«?

gorenjske bodice

△ Veste, moja roka daleč seže. Pa so Dražgošani mislili, da ni tako. Ko prebirajo bodice in se naslajajo nad tujimi grehi, se smeji v pest in se vesele tega, da je njihova vasica tako od rok. Zastonj so se veselili, pa v pest smejali, kajti tudi v Dražgoše me je ondan zaneslo.

— Dražgošani niso karsibodi: tudi trgovino imajo. Ondani sem stopil vanjo, bolj iz radovednosti, kot iz želje po nakupovanju. Oko mi je obličalo na lepih mandarinah. Prišlo me je zaželjalo in takrat sem šele videl, da so uvedli v to trgovino precej čudne trgovske metode. Mandarin namreč ne prodajajo na težo kot je to navada v drugih trgovinah, temveč kar po čez. Ena mandarina velja 30 dinarjev. Vrgel sem jo na tehtnico. Tehtala je 10 dgk. Malo na prste, malo na pamet, sem izračunal, da velja 1 kg mandarinar 300 dinarjev. Pri moji veri — prav dober zaslužek. Ostale

trgovine, kjerkoli že, prodajajo pomaranče po 240 do 250 dinarjev kilogram.

△ To pa še ni vse. Opazil sem tudi, da prodajajo olje kar na litre. Če kaj vem, olje povsod stehtajo. Prav gotovo tehtajo olje tudi dobavitelji in ga zaračunavajo na kilograme. In če računamo, da tehtja 1 liter olja manj kot en kilogram, potlej so morali preračunati ceno iz teže na litre. Če pa tega niso storili, potlej pa sam vrag ve, kako je z njihovo računico.

△ Običajno imajo trgovine z mešaním blagom dovoljenje Občinskega ljudskega odbora, kdaj je lahko zaradi nabave blaga trgovina zaprta. Za to je določeno en dan v mesecu, in sicer ponedeljek. V dražgoški trgovini pa so hudo prožni, ker so to dovoljenje kratko in malo pomnožili s štiri in tako je tr-

govina zaradi nabavljanja blage zaprta sleherni ponedeljek.

△ Odkar je dražgoška trgovina prešla iz pristojnosti KZ v pristojnost občine, se je marsikaj spremenilo. Le nekaj je ostalo po starem. Upravnik KZ se še vedno precej oblastno suče no trgovini, čeprav nima nič zvečen. Menda kar ne more pozabiti nekdanjega pokroviteljstva.

△ Zdaj bom pa še druge marjše kraje, kamor me le redkokdaj zanese, na hitro obtesa! Začel bom kar s Senčurjem.

Kako bi bilo, ko bi si Senčurjani omislili pripravnosti kraj za odlaganje smeti. Tisti kanali, ki tečejo vzdolž ceste v središču vasi, niso posebno primerni. Navzlic temu pa najdeš v tistih plitkih jarkih najrazličnejšo navlako, ki središču vasi ne dela ravno lepe podobe.

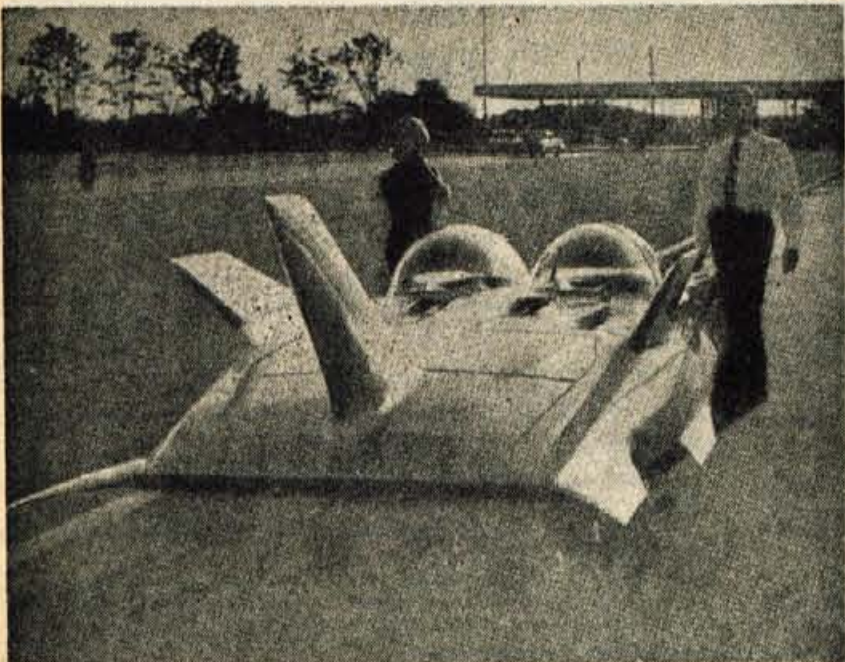
△ Ko sem tistikrat pribreščal v Voklo, so mi ljudje povedali, da bi morali v nedeljo v tam kajšnem prosvetnem domu gostovati Gorenjski fantje iz Senčurja s sporedom popevk. Pa so imeli gostje smolo, kajti za njihov nastop se je navdušilo konaj pet tamošnjih prebivalcev. Zdal pa res ne vem, ali se Voklani neradi zabavajo, ali pa dvomijo nad vrednostjo repertoarja nastopajoče skupine in nočejo nasesti.

△ Mimogrede bom opozoril prebivalce Hraštja, Prebačevega in okoliških vasi, da bi menda le kazalo »degradirati« Senčur. Se vedno namreč govorijo o občini Senčur, čeprav imajo že lep čas v Senčurju samo krajevni urad.

△ Če bi se trgovina z mešaním blagom v Drulovki pri Kranju ukvarjala s prodajo »belega« blaga, tedaj bi nekako razumel, čemu nima napisne table. Tolikšna tajnistvenost okrog trgovine je pa res čisto brez potrebe. Saj nismo v ilegali.

Pa drugič še kaj.
Vas pozdravlja Vaš

Bodičar!

»OGNJENI PTIČ« STEVILKA 3

Tako pravijo zadnjemu modelu turbinskega avtomobila ameriške avtomobilске tovarne General Motors. Stabilitet vozila pri velikih hitrostih zagotavlja sedem repatih plavuti ob straneh in na zgornji strani avtomobila.

KOLESA IN MOTORJI

● PRVA SLIKA prevoznega sredstva, ki spominja na današnje kolo, je znana iz leta 1642. Prikazuje moža, ki »jaše« napravo, podobno lesenemu konju na dveh kolesih.

● BESEDA »KOLO« (dvokolo, bicikel) se je prvič pojavila leta 1868.

● PRVO KOLO na pedala (stopala), ki so bila vgrajena v prvo kolo, je bilo narejeno leta 1839. Zdaj je v Muzeju znanosti v Londonu, izumil pa ga je Kirkpatrick Macmillan.

● Sredi 19. stoletja so imela kolesa samo veliko sprednje in majhno zadnje kolo. Dvokolo z NAJVEČJIM SREDNJIM KOLESOM je bilo narejeno leta 1870. V premeru je merilo 180 cm.

● PRVO KOLO NA STOPALA, ki so prenašala potisno silo na zadnje kolo, je zgradil leta 1879 Anglež H. J. Lawson, ki pa s tem kolesom ni mogel voziti. Kolesa, ki jih je leta 1885 skonstruiral J. K. Starley, so bili predhodniki današnjega modernega kolesa.

● KROGLICNE LEZAJE pri kolesih je prvi uvedel William Brown l. 1877. Ko pa je J. B. Dunlop leta 1888 patentiral pnevmatske gume in leta 1894 uvedel premično krmilo, so začeli dvokolo serijsko proizvajati.

● NAJVEČJE »TANDEM« KOLO (kolo za več ljudi) je leta 1898 zgradila tovarna Waltham v ZDA. To kolo je bilo dolgo okoli 8 metrov in težko 150 kilogramov, preneslo pa je težo ene tone. Imelo je deset sedežev in prav toliko parov pedal. Imenovali so ga »Oriten«.

● Smatra se, da je Nemec Gottlieb Daimler izumil leta 1885 motorno kolo, čeprav je že leta 1868 Parraux zgradil KOLO NA PARNI POGON. Daimlerjevo motorno kolo je imelo samo en cilinder; kot gorivo je uporabljal bencin.

● PRVA TOVARNA MOTORNIH KOLES je bila zgrajena leta 1893 v Münche-

nu. Lastnika Hadebrand in Wolfmüller sta v prvem letu proizvedla preko 1000 motornih koles.

● NAJVEČJE IN NAJMOČNEJŠE DANAŠNJE MOTORNO KOLO je ameriški Harley-Davidson. Težak je okoli 300 kg in stane okoli 1500 dolarjev.

S smehom zdravi ljudi

Pariški profesor dr. Vachet je ustanovil tečaj za smejanje. Učne ure so vsako nedeljo. Pripovedujejo, da je na tečaju takšen naval, kot na nobenem zborovanju ali predstavi. Vse sili v dvorano, stare in mlade. Vsak bi se rad nasmejal do mhe volje. Preden je prišel s prvo vajo, je profesor stopil pred tečajnike in obrazložil, zakaj je smeh tak blagoslov. Na koncu je obljubil, da bo smeh vrnil udeležencem voljo in veselje do življenja. Nato je pogasil luči, tečajniki so se morali udobno nasloniti na sedeže in zatisniti oči. Sredi molka je iz velikega gramofona zahreščal neznanški smeh. Profesor ima celo zbirko takih plošč. Tečajniki so smeh nekaj časa mirno poslušali. Ker pa ga ni bilo konca, je pričel tega ali onega tudi grabiti smeh. To se je resnemu sosedu zdelo neumno in se je začel tudi po malem muzati. Drugi se je že zahajljal in kmalu so planili vsi v smeh. Plošče so z vso silo potegnile tečajnike za seboj in po nekaj minutah se je dvorana tresla od smeha. Nato je profesor prižgal luči in tečajniki so ponovno bušili v smeh. Ko so se spet videli in niso vedeli, čemu so se pravzaprav smejali, so se pričeli znova smejati. Po tej vaji so bili obrazi udeležencev jasnejši in mirnejši. Tak smeh kaže zdravi duševno potrdost vseh oblik in odpravi mnogo motenj v človeškem telesu.

»Jaz? Meni ni treba! Tisti bodo sleparili, ki jim njihova gosposčina žre denar! Tisti, ki šolajo svoje otroke v Gradcu!«

Naenkrat se je v sobi nekaj spremenilo, rekel bi: pretrgalo. Johan se je, težek kakor čok, nagnil čez mizo in pomolil Dominiku stisnjeno pest pod nos. »Ti,« je zahropel, »samo eno še zini!«

»Ti, ki ti Grošelji redi sina!« je za njim zaklical Heteri. Može so vstajali od mize, zdelo se je, da se bo začel pretep. Dominik je bil sredi med njimi, bolj osupel kot užaljen. Smitek ga je držal za roko, ki je mirno in mlahavo visela ob telesu in mu prigovarjal:

»Dominik, bodi no pameten!«

Dominik se je znašel in se ga otresel. Trdo je udaril s pestjo po mizi.

»Preštejta si ti in Johan svoje pankrte!« je zavpil v Heterija. »Več kot enega boste našli v vigencijah, ki ne ve za svojega očeta! Jaz sem svojega vsaj pošteno plačal! Toda nekaj drugega vam povem!« Dominik se je nenadoma vzravnal in se začel tolči s pestjo po prsnem košu, da je odmevalo. »Ta vaša družba! Mene boste morali vreči ob tla, če boste hoteli dihati! Ali pa...« Glas se mu je preklal... »ali pa bom vrgel jaz vas!«

Može so utihnili. Čutili so, da ne grozi v prazno. Nekaj časa je bilo vse tiho, potem se je prvi zasmejal Heteri:

»Pa daj!«

»Čemu ste ga povabili?« je vzkipljivo vprašal Rotar. Dominik je prezirljivo zamahnil z roko in šel. Smitek je stopil za njim. Pred gostilno sta postala.

»Nazadnje bodo vsi podpisali,« je previdno rekel Smitek.

»Podpisali in propadli,« je razdraženo zasopel Dominik.

»Si prepričan?«

»Kakor gotovo stojim tu!«

Razšla sta se. Smitek v Spodnji konec, Dominik domov.

„SPUTNIKI“

in svetovna
televizijska mreža

Sovjetski znanstveniki nameravajo uporabiti umetne Zemljine satelite za vzpostavljane svetovne televizijske mreže. Trije sputniki, pravilno razporejeni okoli Zemlje, tako pravijo Rusi, bi lahko opravljali celotno funkcijo prenosa.

Akcijski polmer televizijskih postaj znaša zdaj samo okoli 140 km. Znanstveniki zdaj nameravajo izkoristiti umetne Zemljine satelite in televizijske antene za prenos, ker je prenos s pomočjo balonov, helikopterjev ali letal nepraktičen. Umetni satelit, ki bi bil 1000 km oddaljen od Zemlje, bi glede na prenos valov obvladal področje s premerom skoraj 7200 km. Z izstrelitvijo satelita na višino 345 km, ki bi imel krožno hitrost nekaj manj kot 3,2 km na uro in kotno hitrost enako hitrosti vrtenja Zemlje okoli njene osi, bi prišlo do pojave, kot da satelit lebdi vedno nad neko določeno točko Zemljine površine. Če bi tri take satelite izstrelili v vsebinski prostor v približno enaki oddaljenosti drug od drugega, bi lahko zajeli v svojem akcijskem krogu vso Zemljino površino.

Televizijske valove bi vsak satelit sprejemal z Zemlje in s sosednjih satelitov s pomočjo paraboličnih anten s premerom okoli 100 metrov. Avtomatska naprava na satelitu pa bi delovala tako, da bi bilo njegovo funkcioniranje vedno usmerjeno proti televizijskim središčem na Zemlji.

V nedavni oddaji je Radio Moskva sporočil, da bi konstruiranje takih satelitov predstavljalo izreden tehnični podvig. Že doseženi napredek pri konstruiranju vse-mirskih ladij pa kaže, da bo do tega tudi lahko prišlo.

Spomeniki faraonske civilizacije

Ze več kot dve leti sodelujejo strokovnjaki raznih držav z Upravo egiptčanskih starin, da bi ohranili vsaj spomin na znamenitosti iz dobe faraonov, od katerih sta najbolj značilna dva brama v Abu Simbelu, posvečena Ramsesu II. in njegovi ženi Nefertari. Tem znamenitostim namreč grozi nevarnost, da bodo zaradi gradnje Asuanskega jezusa potopljene.

Egiptčanska vlada je zavoljo tega leta 1953 zaprosila pomoč UNESCO in v Egipt je prišla francoska znanstvenica gospa Desroches-Noblecourt. Z njeno pomočjo so leta 1955 ustanovili center za proučevanje in dokumentacijo zgodovine in umetnosti starega Egipta. Po tem letu je več skupin egiptologov obiskalo pokrajino Asuan, kjer so fotografirali vse ogrožene spomenike, jih skicirali in naredili makete.

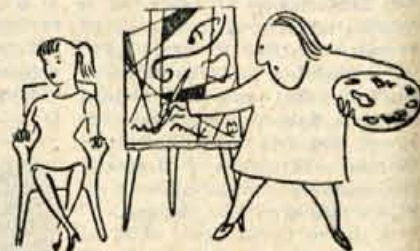
To je namreč edini način, da se obrani dokumentacija o teh dragocenih primerkih svetovne umetnosti. Načrt, da bi zgradili neke vrste »protijez«, ki bi zaščitil te spomenike pred vodo, ki jo bo zbral Asuanski jezik, so morali zaradi finančnih razlogov kmalu opustiti. Tudi načrt, da bi spomenike prepeljali drugam, kamen za kamnom, so ocenili za neizvedljivega, ker bi te umetniške starine utrpeli pri tem poškodb, ki se ne bi dale popraviti.

Dela za zbiranje dokumentacije so v Abu Simbelu že skoraj pri kraju in Uprava za egiptčanske starine je sporočila, da bodo popolnoma končana pred začetkom del na Asuanskem jezusu.

»LUNIK« V JEZIKU PLEMENA ZULU

Južnoafriško plemo Zulu je dalo sovjetski vse-mirski raketi ime tudi v njihovem jeziku »Isupuputeki«. Jezik plemena Zulu verjetno ne pozna modernih tehničnih izrazov. V dobesednem prevodu bi namreč to ime označevalo »tisto stvar, ki vedno leti okoli in nikdar ne pride na cilj«.

ZA RAZVEDRILO

— Prosim, gospodična, obrnite glavo še za malenkost na levo!

KRIZANKA ŠT. 5

1	2	3	4	5	6
7					
8					
9				10	11
	12	13			
14				15	16
			17	18	
19	20				
21					

Vodoravno: 1. razporedok, stolpec, 7. mujen, pereč, 8. plazilec, 9. OC, 10. znam, sem slišal, 12. Ober, 14. enote za merjenje električnega upora, 15. kratka za evropsko državo, 17. hiata, 19. poslanec, oglednik, 21. glavno mesto države na Balkanu.

Navpično: 1. vprašalnica, 2. ometem, umažem, 3. svetloba, 4. drugič košana trava, 5. nikalnica, 6. državica v Arabiji, 11. glavno mesto Armenske SSSR, 13. maličnik, 14. zidna preobleka, 16. jugoslovanska reka, 18. ESA, 20. osební zaimsek.

Rešitev križanke št. 4 — Vodoravno: 1. podoba, 7. ogaben, 8. rek, 9. SD, 10. Ante, 12. jima, 15. lift, 17. AP, 19. ser, 20. Sahara, 22. oviram; navpično: 1. pora, 2. ogenj, 3. daktil, 4. Ob, 5. bes, 6. Andi, 11. emisar, 13. afeta, 14. laso, 16. tram, 18. pav, 21. hi.

Dominik je vedel, da mu bo morebiti še zares žal, toda ni se dal premakniti. Ni mogel. Oholo je odvrnil:

»Nič ne skrbi zame. Doslej sem si pomagal sam, pa si bom tudi poslej. Ta Družba je navadna sleparija!«

»Premisli, preden kaj zineš!« je nestrpnostno vzkliknil Heteri.

»Zakaj pa?« se je rogal Dominik.

»Morda je pa to tudi sleparija, če kdo prevzema naročila, ki nič ne nesejo in jim oddaja malim mojstrom,« je uščenil Rotar.

Dominik se je ugriznil v ustnico in prisiljeno mirno odgovoril:

»Ti si mi pa štel dobiček, kajne? Skrbel sem, da so imeli ljudje delo!«

Heteri se je bučno zasmejal. Za njim je planilo vse omizje v smeh. Johanu je zahajlalo iz grla:

»Dobrotnik... oh, dobrotnik! Skrbel je, da so imeli ljudje delo, ha!«

Zdaj je bilo Dominiku preveč. Vstal je in vrgel na mizo zapitek. »Že dobro,« je rekel mrzlo. »Bomo videli, kako boste brez mene.«

»Lahko,« je rekel Heteri. »Mi potrebujemo Španovo fužino, vigencev imamo sami dovolj. Brez tvojih!«

»Denarja tudj?«

»Tudi!« se je zagnal Johan. »In pošteno pridobljenega! Če bi kdo poskušal v Družbi slepariti, potem bi bil to samo ti!«

Dominik je čutil, kako mu sili kri v glavo, toda spet se je obvladal in zajedljivo rekel:

— O tem je razmišljal Dominik, ko je sedel v zgornji hiši, Pavlu nasproti in kadil cigareto. Potlačil je tleči konec cigarete v pepelnik in vprašal:

»Si že slišal o tej... njihovi Družbi?« Govoril je, kakor bi mu šla beseda »Družba« nerada z jezika.

Pavle je mirno dejal: »Sem, seveda.«

»In kaj... kaj misliš o tej stvari?«

Zdaj je bil Pavle začuden. Nikoli bi si ne mogel misliti, da ga bo oče vpraševal v tako važni zadevi. Svoje zadeve je urejal sam, zraven pa tudi Pavlove, ki je bil pravzaprav lastnik polovice vigencev. To je bila njegova dediščina po stricu Alešu, ki mu jo je zapisala mati. — V naglici je premislil in odgovoril:

»Mislim, da pametno ravnamo.«

»Tako?«

»Seveda. Zdaj že mnogi mojstri vodijo obrt na račun svojega premoženja. Tako ne more dolgo iti.«

»To so norci,« je rekel Dominik in se suho zasmejal. »Mar naj bi pustili vigence stat! Toda tega jim baharija ne dovoli.«

Iz Dominika je govoril globoki prezir do tržanov, ki se je v teku let zakoreninil v njem. O trških kovaških mojstrih ni govoril drugače kot zaničljivo. Morebiti je bilo temu krivo to, da ga tudi oni niso nikoli priznavali za svojega in mu niso pozabili, da se je vrnil mednje in si z ženitvijo pomagal do premoženja. Ostal je tujec med tujci, kakor je bil prvi dan, ko je prišel v trg. Pavle pa je čutil drugače. Rad je imel malo življenje v trgu in ne hotel bi ga zamenjati za drugačo. Zato je ugovarjal:

»Ne delajo iz baharije. Boljših časov čakajo!«

»Marsikdo je čakal boljših časov, dokler ni šel na boben.«

»Je pač tako.«

»Je. Pa je žalostno.«

Pavle se je malce izzivalno nasmehnil. »Zate ni. Ko bi bili bolj pametni in podjetni, bi šlo tebi slabše.«